

Nota reacties en commentaar

Natuurbeheerplan Groningen 2016

N o t a R e a c t i e s e n C o m m e n t a a r

Natuurbeheerplan Groningen 2016

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Groningen

Op 14 april 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Reacties en Commentaar
3. Planaanpassingen

Bijlage I - Overzicht insprekers

1. Inleiding

1.1 Gevolgde procedure

Op 6 januari 2015 hebben wij het Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen vastgesteld. In het Natuurbeheerplan hebben wij vastgelegd waar, welke subsidies voor natuur- en landschapsbeheer op basis van het Stelsel voor Natuur en Landschapsbeheer (SNL) van toepassing zijn.

Het Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen heeft van 12 jan tot 23 februari 2015 ter inzage gelegen. Gedurende deze periode is een ieder in staat gesteld om schriftelijk of mondeling zijn of haar zienswijzen over het ontwerp aan ons kenbaar te maken. Deze reacties worden in deze Nota Reacties en Commentaar Natuurbeheerplan Groningen van commentaar voorzien.

1.2 Reacties op het Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen

Er zijn in totaal 19 reacties ontvangen, binnen de wettelijke termijn.

1.3 Verdere procedure

Deze nota hebben wij vastgesteld op 14 april 2015 tezamen met het definitieve Natuurbeheerplan Groningen. Wij hebben ervoor gekozen om bij de vaststelling van dit Natuurbeheerplan Groningen de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure te volgen. Dat betekent dat belanghebbenden die gereageerd hebben op het Ontwerp of die redelijkerwijs niet verweten kunnen worden dat zij niet eerder gereageerd hebben op het Ontwerp, binnen zes weken na bekendmaking van het vaststellingsbesluit een beroepschrift in kunnen dienen bij de Rechtbank Groningen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk twee voorzien wij de ingekomen reacties op het Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen van commentaar. In de kolom "Inspreker" staat de code van de inspraakreactie zoals die in bijlage I is opgenomen. De kolom "Reactie" bevat de be-

treffende reactie van de inspreker. Wij hebben ervoor gekozen om deze reactie niet samen te vatten maar zoveel mogelijk letterlijk weer te geven. In de kolom "Commentaar en verwerking" wordt de reactie beantwoord waarbij, indien van toepassing, aangegeven wordt op welke wijze de reactie verwerkt wordt.

In hoofdstuk drie wordt een overzicht gegeven van de wijze waarop het Natuurbeheerplan Groningen wordt aangepast als gevolg van de reacties.

In bijlage 1 van deze nota geven wij een overzicht van alle insprekers/zienswijzen.

2. Reacties en Commentaar

1 **Zienswijze 1**

Ik ben bijzonder teleurgesteld in het door u vastgestelde Ontwerp Natuurbeheerplan 2016. Het had best een stuk ambitieuzer gemogen, na ruim 15 jaar vergaderen en plannen maken. Er wordt in het ontwerp vooral beschreven wat er nu aan natuur in Groningen te vinden is en wat is aangewezen als natuurgebied. Het ontwerp zegt verder helemaal niets over de kwaliteit van diezelfde natuur, of er aanplant plaatsvindt of over biodiversiteit en hoe dat gegarandeerd gaat worden.

Onze provincie heeft met slechts 1% het minste oppervlak aan bos van heel Nederland. Dat lijkt mij toch niet iets om trots op te zijn. Met Natura2000 had eindelijk een inhaalslag ten opzichte van de rest van Nederland gemaakt moeten en kunnen worden. Er wordt in het Ontwerp Natuurbeheerplan 2016 helemaal nergens genoemd dat er ook maar 1 ha nieuw bos wordt aangelegd. Wel wordt vaak het nieuwe toverwoord genoemd, wat er met de aangewezen gebieden gaat gebeuren: natte natuur. Bij de presentatie van Nieuwe natuur bij Westerbroek op 3 juni 2014 in Motel Vander Valk kreeg ik ook al het antwoord dat het om natte natuur zou gaan, zonder aanleg van bos. Hetzelfde zou opgaan voor het Dannemeer gebied. Die nieuwe natte natuur moest zichzelf maar gaan ontwikkelen, kreeg ik als antwoord van mensen van DLG en SBB.

Bij de eerste plannen voor Natura2000 aan het eind van de jaren 90 hadden veel mensen in Groningen gehoopt dat Natuurmonumenten, SBB, of de provincie met concrete voorstellen zouden komen voor de aanleg van een echt bos (wandelen, mountainbiken, recreëren). Iets waarvoor we vaak op Drenthe aangewezen zijn. Als je ziet wat Flevoland vanuit het niets in 40 jaar tijd aan natuur en bos heeft aangelegd. Dan zou zoiets toch ook in Groningen mogelijk moeten zijn, er lijkt ruimte genoeg voor te zijn. Waar het ons om ging was een verbetering van de kwaliteit van de woonomgeving in Groningen. Gezien het aantal inwoners, lijkt met name in midden Groningen een groot natuurgebied met een bos van enige omvang zeer wenselijk. En dan niet alleen voor de eigen inwoners. We zouden best wat meer toerisme kunnen gebruiken. Met wat meer bos zou die doelstelling een stuk beter haalbaar zijn.

Veel inwoners in de provincie Groningen waanden zich de afgelopen jaren rijk, omdat er inderdaad meer oppervlak aan bos werd aangelegd

Reactie

Samengevat vindt u ons Natuurbeheerplan 2016 weinig ambitieus. Uw pleit ervoor om meer bos in de provincie te realiseren in plaats van natte natuur. Bossen zijn in recreatief opzicht aantrekkelijker.

Naar aanleiding daarvan willen we het volgende opmerken. Met het natuurbeheerplan geven wij aan voor welke gebieden en voor welke doelen wij subsidies beschikbaar stellen voor beheer en inrichting van natuurgebieden. Daarbij gaat het vooral om gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland, voorheen Ecologische Hoofdstructuur. In het kader van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland willen wij in Groningen ongeveer 10.000 ha nieuwe natuurgebieden ontwikkelen. Op dit moment hebben wij daar al ruim de helft van gerealiseerd. De komende jaren wordt hard gewerkt aan de inrichting van het resterende deel. Samen met de al bestaande natuurgebieden gaat het dan in onze provincie om ruim 20.000 ha natuurgebied. Dat is ca 8 % van het totale grondoppervlak.

Gezien de ligging van onze provincie in het lagere deel van Nederland hebben wij er voor gekozen dat een belangrijk deel van onze natuurgebieden zal bestaan uit natte- en vochtige natuurgebieden. Daarbij gaat het om bijvoorbeeld water- en moerasgebieden, beekdalen met vochtige en natte hooilanden. Op een (beperkt) deel van de nieuw ingerichte natuur zal op termijn bos tot ontwikkeling komen.

Bij de inrichting van nieuwe natuurgebieden wordt veel aandacht besteed aan het recreatief medegebruik van natuurgebieden. Bij de inrichting van natuurgebieden nemen wij de wensen voor fietsroutes, wandelroutes, kanoroutes en natuurobservatiepunten mee.

Naar aanleiding van uw opmerking, dat de provincie het bos bij Kolham wil verkopen en er weer landbouwgrond van wil maken, merken wij op dat wij op dit moment in overleg zijn met een aantal betrokken partijen en samen met hun willen nagaan op welke wijze het betreffende bos grotendeels kan blijven behouden. Onze inzet daarbij is dat wij het betreffende bos niet als landbouwgrond willen verkopen, maar als bos- of natuurgrond.

in onze provincie. Totdat men begon met het te kappen. Want de omgeving had zich inmiddels aan het productiebos gehecht. Dat geeft toch wel aan dat de behoefte aan bos er is bij de inwoners. De gemeente HS heeft in de afgelopen jaren ook nieuwe natuurgebied aangewezen. Ook hier geldt het moet zichzelf maar gaan ontwikkelen. Maar In bestaand bos/park zet het echter evenzo graag de kettingzaag er in. Per saldo schieten we er dus vrijwel niets mee op. Het Ontwerp Natuurbeheerplan 2016 ademt ook iets uit dat het van overheidswege vastgesteld móet, niet omdat we het als provincie zelf graag willen. Waarschijnlijk zijn taken te versnipperd en de belangen te verschillend. Mogelijk wil men in Noord Groningen de weidse landschappen behouden. Prima. Maar op oude kaarten uit begin 17e eeuw is te zien dat in zowel west, midden, als (zuid)oost van de provincie wel degelijk grote stroken bos voor kwamen. Daarna kreeg de landbouw de overhand en bleef van het bos vrijwel niets over. Om in dit gebied weer wat invulling te geven aan natuur (bos) is blijkbaar lastig genoeg. Geld kan het probleem niet zijn. Er is in die 15 jaar geld beschikbaar geweest vanuit Langman, het Waddenfonds, vanwege het afblazen van de Zuiderzeelijn, etc, etc. Er waren al miljoenen uitgegeven aan waterprojecten als Blauwestad en het vaarcircuit van turfvaart naar toervaart. Terwijl er nauwelijks een boot doorheen vaart. En toen was 2 jaar terug eindelijk de natuur aan de beurt. En was de subsidie ineens op. Dat kan niet waar zijn. Dan zijn er fatale fouten gemaakt. Ik vermoed dat de waterschappen, boeren en provincie het eens zijn geworden, dat met een toegevoegde functie van waterberging de aanleg van wat natte natuur het enige is wat nog goedkoop ontwikkeld kon worden. Natte natuur. Verwachten we nu dat de inwoners staan te juichen en dat er hierdoor duizenden toeristen naar Groningen gaan komen.

Nog iets: De provincie wil een stuk bos bij Kolham verkopen, omdat het niet bij het Dannemeer gebied hoort. Dus daar waar al een bos aanwezig is, mag het weer akkerland worden. Met welke kennis en visie is het Ontwerp Natuurbeheerplan 2016 dan geschreven. Hebben we er dan qua bosaanleg in Groningen echt helemaal geen verstand van?

2 Zienswijze 2

Op 30 juni 2014 hebben wij een zienswijze ingediend voor de ontwerp partiële herziening 2014. Omgevingsverordening 2009. In de zienswijze heeft mijn vader aangegeven dat hij een agrarische onderneming met hoofdzakelijke akkerbouwmatige gewassen exploiteert. Deze vorm van bedrijfsvoering past niet in de bestemming van de EHS of natuur, waarbij fauna- en kruidenrijk grasland is gepland. Op basis van de ingediende zienswijze met betrekking tot het ontwerp herziening Provinciale Omgevingsverordening heeft GS in de brief van 5 september aangegeven dat onze twee percelen (FSW00G 568 en FSW00G 569) nabij een agrarisch bouwblok in Blauwestad uit de EHS begrenzing zijn gehaald. Wij verzoeken u dan ook om de aanspraak natuur welke u in het ontwerp Natuurbeheerplan Groningen 2016 op onze percelen heeft aangegeven op te heffen.

Reactie

De begrenzing in het ontwerp-natuurbeheerplan was al in overeenstemming met de begrenzing behorende bij de Provinciale Omgevingsverordening. Delen van de door u genoemde percelen, nabij het bouwblok, zijn bij de herziening van de Provinciale Omgevingsverordening uit de begrenzing gehaald.

3 Zienswijze 3

Onder dankzegging voor de ter inzage legging van het ontwerp-Natuurbeheerplan van uw provincie op 12 januari 2015, maak ik graag van deze gelegenheid gebruik om mijn zienswijze te geven op uw plan. *Agrarisch natuurbeheer (leefgebieden)*
Het ontwerp-Natuurbeheerplan is dit jaar behoorlijk aangepast in verband met de wijzigingen in het agrarisch natuurbeheer. Het effect van het Natuurbeheerplan zal in belangrijke mate afhangen van de gebiedsaanvragen van de nieuwe collectieven en de afstemming en samenwerking met de terreinbeherende organisaties zoals Staatsbosbeheer. Er worden in het ontwerp-Natuurbeheerplan voor de verschillende leefgebieden geen doelen gesteld in ruimte en tijd. Zo wordt niet duidelijk of habitats of specifiek soorten over een bepaalde periode in aantal moeten toenemen, of dat bijvoorbeeld een dalende trend na een subsidieperiode moet zijn gekeerd; Wat moet kortom het effect zijn? Wanneer hierover niets wordt opgenomen kan ook niet beoordeeld worden of de ver-

Reactie

Agrarisch natuurbeheer (leefgebieden)

De kaders voor het agrarisch natuurbeheer zijn gesteld in de visie agrarisch natuurbeheer en het natuurbeheerplan 2016. Doelstelling is om verdere achteruitgang van soorten te stoppen. De stand van soorten wordt getoetst middels het systeem van monitoring. Op gebiedsniveau wordt bekeken hoe de relevante soorten zich hebben ontwikkeld en kunnen de resultaten van het beheer daaruit worden afgeleid. Wij zullen de aanvragen toetsen op ecologische rendement en voldoende samenhang.

Natuurbeheergebied

Gezien het feit dat er dit jaar inrichting plaatsvindt in het gebied Haansplassen zullen wij op uw verzoek het oostelijk deel van het beheertype N13.02 (wintergastenweide) voorzien. Wat betreft de westelijk gelegen percelen; gezien het gegeven dat hier inrichting plaats vindt die eind

strekke subsidies het gewenste effect hebben gehad en of middelen effectief zijn besteed. In de richtlijnen voor de toetsing van de gebiedsaanvraag voor droge- en natte dooradering, wordt gekeken naar voldoende omvang en connectiviteit en wordt verwezen naar landelijke instapcriteria. Bij deze instapcriteria wordt echter aangegeven dat er voor omvang van het gebied geen instapcriteria kunnen worden geformuleerd. Hoe gaat u een gebiedsaanvraag op dit punt dan toetsen?

Natuurbeheergebied

De beheertypenkaart geeft de huidige typen en de ligging van alle typen natuur en landschap in de provincie Groningen aan, de zogenaamde bestaande situatie; zowel binnen- als buiten-EHS. De afgelopen jaren heeft Staatsbosbeheer samen met u deze kaart aangescherpt en aangepast en deze is daarmee goed op orde. Voor de volledigheid wijs ik u er op dat bij de Haansplassen momenteel inrichting plaatsvindt en op basis van de gemaakte afspraken in het inrichtingsteam het wellicht beter is om in het oostelijk deel het huidige beheertype Vochtig weidevogelgrasland N13.01 naar wintergastenweide N13.02 aan te passen en de beide westelijk gelegen stukken van wintergastenweide naar kruiden- en faunarijkgasland N12.02 aan te passen. Het blijft hier geschikt als foerageergebied. Zie bijlage I

BBL percelen

Er is één perceel in eigendom van BBL dat binnenkort aan Staatsbosbeheer worden overgedragen die niet op de natuurbeheertypenkaart is opgenomen. Wij verzoeken u het in bijlage 2 opgenomen perceel alsnog toe te voegen en te voorzien van een beheertype.

Ambitiekaart

De ambitiekaart is in Groningen goed op orde. Wij hebben hiervoor geen wijzigingsvoorstellen.

4 Zienswijze 4

Na kennis genomen te hebben van het Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen 2016 hebben wij betreffende een aantal percelen een zienswijze qua intekening. We hebben als bijlagen kaartjes toegevoegd voor de verduidelijking.

Bijlage 1: Perceel Stakenborgweg te Boertange. In voorjaar 2011 is hier het snelgroeiend productiebos gekapt. Dit perceel zouden wij graag in-

2015 gereed zal zijn, zullen wij in aansluiting op het gebied Dannemeer het beheertype N01.03 toekennen (rivier- en moeraslandschap).

BBL percelen

Wij zullen dit perceel op kaart toevoegen en voorzien van het beheertypen gelijk aan het aangrenzende perceel.

Reactie

De aangegeven percelen liggen in een agrarische omgeving met mogelijkheden voor akkervogelbeheer. Wij kunnen daarom instemmen met het verzoek van de inspreker om de aangeduide percelen toe te voegen aan het Leefgebied Open Akker.

getekend zien als "leefgebied open akker".

Bijlage 2: Perceel Burgemeester Buiskooiweg 16 te Sellingen, het snelgroeiend productiebos is in december 2014 gekapt en komt al in aanmerking voor leefgebied open akker. Dit perceel is nogal drassig en wij zouden dit perceel ook graag ingetekend zien als "natte dooradering".

Bijlage 3: Perceel aan de Hassebergerweg te Sellingen, het stukje snelgroeiend productiebos is in december 2014 gekapt. Graag zouden we dit perceel in aanmerking laten komen als leefgebied open akker en als tweede mogelijkheid natte dooradering. Dit perceel kent een veenslenk en is misschien wel geschikt voor vematting. We hopen dat u de intekening op de kaart naar aanleiding van bovenstaande informatie wilt aanpassen.

5 Zienswijze 5

Wat betreft de hoofdlijnen kunnen wij ons vinden in het Ontwerp-Natuurbeheerplan 2016. Met betrekking tot onderstaande deelgebieden hebben we nog enkele opmerkingen.

Dal van de Ruiten Aa

Beheertypenkaart: Een aantal beheertypen van akkers en graslanden klopt niet. Wij verwijzen u naar bijgaande kaartjes no. 1 en no. 2.

Ambitiekaart; Dezelfde opmerkingen als bij de Beheertypenkaart.

Daarnaast zijn wij van mening dat de hooilandambitie in het beekdal bij Wollinghuizen en Jipsinghuizen niet realistisch is, natuurdoeltype N 12.02 is daar onze ambitie. Wij verwijzen u naar bijgaande kaartjes no. 3 en no. 4.

Westerbroek

Beheertypenkaart: wij zijn hiermee akkoord.

Ambitiekaart: wij verzoeken u het natuurdoeltype op het depot om te zetten naar grasland N 12.02, conform onze nieuwe natuurvisie voor Westerbroek (is nu nog bos). Wij verwijzen u naar bijgaand kaartje no. 5.

Oosterland

Beheertypenkaart en Ambitiekaart: met beide kaarten zijn wij akkoord.

Piccardthofplas

Beheertypenkaart en Ambitiekaart: met beide kaarten zijn wij akkoord.

Hoeksmeer

Beheertypenkaart en Ambitiekaart: het in het Hoeksmeer aanwezig

Reactie

U geeft aan dat u voor een aantal deelgebieden nog opmerkingen hebt over de Beheertypenkaart en de Ambitiekaart. Hieronder geven wij aan op welke wijze wij uw opmerkingen verwerken.

Dal van de Ruiten Aa.

De wijzigingen die u voorstelt op de bij uw brief gevoegde kaart 1 zijn wat ons betreft akkoord. Wij hebben deze wijzigingen op de beheertypenkaart doorgevoerd. De ambitiekaart hebben wij deels aangepast. Op deze kaart was voor de betreffende percelen zowel de mogelijkheid voor kruiden- en faunarijke grasland en kruiden- en faunarijke akker al opgenomen.

De wijzigingsvoorstellen op kaart 2 hebben wij op de beheertypenkaart doorgevoerd en, indien van toepassing, ook op de ambitiekaart.

De wijzigingsvoorstellen op kaart 3, voor zover die het gevolg zijn van de inrichting van het Ellersinghuizerveld, hebben wij op de beheertypenkaart opgenomen. Daarbij gaat het om een aantal gerealiseerd laagtes, die wij als natte heide op de beheertypenkaart zullen opnemen.

Uw voorstel om de ambitie voor het beekdal van de Ruiten Aa tussen Vlagtwedde en Renneborg te wijzigen van N 10.02 (vochtig hooiland) naar Hoog- en laagveenbos (N 14.02) en Moeras (N 05.01) nemen wij niet over. Gezien de abiotische situatie (hoge grondwaterstanden en kwel) zien wij goede kansen voor ontwikkeling van soortenrijke vochtige

moerasperceel is omgevormd naar vochtig weidevogelgrasland N 13.01. Wij verzoeken u dit aan te passen. Wij verwijzen u graag naar bijgaand kaartje no. 6.

Een aandachtspunt is dat we hier de EMS op termijn graag herbegrensd zouden willen zien, waardoor een kavelruil zijn beslag kan krijgen met betere perspectieven voor weidevogelbeheer als gevolg.

Delfzijl

Het bij ons in beheer zijnde Biessumerbos bij Delfzijl is begrensd en is eveneens opgenomen op de Beheertypen- en Ambitiekaart. Echter, het hier vlakbij gelegen ook bij Natuurmonumenten in beheer zijnde gebied Voolhok is niet op deze kaarten opgenomen. Voolhok is van oorsprong een kwelder dat door de aanleg van de nieuwe Deltadijk van de Eems is afgesloten. Het gebied herbergt één van de grootste groeiplaatsen van de rietorchis in de provincie Groningen. In sommige jaren bloeien er meer dan 1500 exemplaren. In de vogeltrektijd is dit gebied een belangrijke pleisterplaats. Wij verzoeken u ook het gebied Voolhok op de Beheertypen- en Ambitiekaart op te nemen.

Hoge Land

Beheertypenkaart en Ambitiekaart: met beide kaarten zijn wij akkoord.

Noordlaarderbos

Beheertypenkaart en Ambitiekaart: met beide kaarten zijn wij akkoord.

Vanzelfsprekend geven we graag een toelichting op de in deze brief gemaakte opmerkingen. Wij vertrouwen er op dat u onze opmerkingen betreft bij het opstellen van het definitieve Natuurbeheerplan 2016.

hooilandvegetaties. Ook om landschappelijke redenen hechten wij waarde aan een overwegend open beekdal. Daarom handhaven wij vochtig hooiland al hoofdambitie. Voor de nattere delen biedt onze ambitiekaart al de mogelijkheid om lokaal Hoog- en laagveenbos (N 14.02) en kruiden- en faunarijke grasland (N 12.02) te ontwikkelen. Daaraan zullen wij het beheertype moeras (N05.01) toevoegen.

Op de ambitiekaart nemen wij uw wijzigingsvoorstellen op het bij uw brief gevoegde kaartje 4 met betrekking tot de inrichting van het zuidelijke deel van het Ellersinghuizerveld over.

Voor de beekdal van de Ruiten Aa tussen Wollinguizen en Jipsinghuizen is het actuele beheertype N 12.02 (kruiden-en faunarijke grasland). Dat is ook aangegeven op de beheertypenkaart. Wij handhaven hier de ambitie vochtig hooiland (N 10.02), met lokaal mogelijkheden voor N12.02;N14.02;N14.03).

Doorwerking: beheertypenkaart en ambitiekaart aanpassen.

Westerbroek

Met uw voorstel om het natuurbeheertype voor een perceel bos om te zetten naar N12.02 (kruiden-en faunarijke grasland) kunnen wij instemmen. Wij zullen de ambitiekaart op dit onderdeel aanpassen.

Doorwerking: ambitiekaart is aangepast.

Hoeksmeer

Met uw voorstel om voor het moerasperceel het beheertype op de beheertypenkaart te wijzigen naar het beheertype vochtig weidevogelgrasland kunnen wij instemmen. Op onze ambitiekaart had het betreffende perceel al het beheertype vochtig weidevogelgrasland.

Doorwerking: de beheertypenkaart is op dit onderdeel aangepast.

De eerste ambtelijke verkenningen over een eventuele herbegrenzing van de EHS in het Hoeksmeer zijn inmiddels gestart. Er valt met ons te praten over een eventuele herbegrenzing van de EHS, als dat leidt tot betere perspectieven voor weidevogelbeheer en er in het gebied voldoende draagvlak voor is.

Delfzijl

Naar aanleiding van uw wens om het gebied Voolhok op te nemen op de ambitiekaart en de beheertypenkaart merken wij het volgende op. Het gebied maakt geen deel uit van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en is in onze omgevingsverordening ook niet aangegeven als overig bos- en natuurgebied.

De subsidies voor het beheer van natuurgebieden willen wij beperken tot gebieden die deel uitmaken van het NNN of de categorie overig bos- en natuurgebied buiten het NNN. Voor deze laatste categorie zijn de natuurbeheersubsidies alleen beschikbaar als er een bestaande subsidierelatie is. Voor zover wij hebben kunnen nagaan is dat in deze situatie niet het geval. Uw verzoek om het gebied Voolhok op te nemen op de beheertypenkaart en de ambitiekaart kunnen wij daarom niet honoreren. Het gebied grenst aan een gebied waar plannen in ontwikkeling zijn voor een dijkverzwaring, waarbij gedacht wordt aan een "rijke dijk". Daarbij worden ook de mogelijkheden voor (brakke) natuurontwikkeling en recreatie betrokken. Wellicht kan het gebied Voolhok hierbij worden betrokken.

Reactie

Wij houden vast aan het principe om de meest vergraste delen van het Oldambt buiten de begrenzing van het Leefgebied Open Akker te houden. Inspreker geeft echter aan dat er in het deel ten Westen van de Westbaan een klein gedeelte grasland en veel potenties voor akkervogels liggen. Verder grenst dit aan de rand van het uitgegrensde gebied. We zijn daarom bereid om hier een grenscorrectie toe te passen bij Westbaan ten Noorden van Finsterwolde.

6 Zienswijze 6

Mts. H.E. Kremer & A.M. Kremer-Perdok te Finsterwolde heeft kennis genomen van uw concept Ontwerp Natuurbeheerplan 2016. Wij vragen uw aandacht voor onderstaande zienswijze met betrekking tot het plan. Deze zienswijze is in overleg met ANOG tot stand gekomen.

Wij hebben vernomen dat wij op het nieuwe "ontwerp natuurbeheerplan 2016" deels worden uitgesloten van het verder deelnemen aan Agrarisch Natuurbeheer (SNL). Een groot deel van ons bedrijf, wat altijd in een kerngebied heeft gelegen wordt nu opeens uitgesloten van deelname. De ligging van twee van onze percelen wintervoedsel grenzend aan houtwallen van Staatsbosbeheer heeft in de winters van 2011 en 2012 zeer nadrukkelijk bewezen dat die daar op de juiste plek lagen. Vanwege de behoorlijke sneeuwval in die beide winters hebben de vogels hier flink van kunnen profiteren en heeft het zeer zeker hun nut bewezen.

Ook zijn er, door de Werkgroep Grauwe Kiekendief, tellingen geweest op 2 van onze percelen, die nu uitgesloten worden. Men heeft zich er

toen over verbaasd wat voor aantallen en soorten vogels er aanwezig waren.

Wij hebben vernomen dat de reden van uitsluiting, van onze landerijen, als reden heeft de ligging van twee naastliggende melkveehouderij bedrijven. Juist hier betreft het twee biologische melkvee bedrijven die ANOG op het oog heeft om te experimenteren met de ecologische val van de veldleeuwerik, ook hier zal er dan uitsluiting plaats vinden door het witte gebied. Afgelopen jaar hebben een aantal vogels zich proberen voort te planten in ons gebied. Met succes heeft op ons bedrijf (wat kerngebied was en nu wordt aangewezen als wit gebied) één van de zeer zeldzame vogels, de blauwe kiekendief vier jongen weten groot te brengen. Dit onder begeleiding van de stichting 'Werkgroep Grauwe Kiekendief'. Ook hadden wij gedurende meer dan drie weken de nog zeldzamere steppekiekendief op bezoek op onze percelen en die van 2 aangrenzende bedrijven.

Het zou jammer zijn dat ons bedrijf, mede vanwege melkveehouderij, uitgesloten zou worden van de mogelijkheid om agrarisch natuurbeheer voort te zetten in dit witte gebied waar wij niet de enige deelnemer in zijn. Wij hopen dat het witte gebied weer een normaal gebied wordt zodat wij enthousiast verder kunnen deelnemen aan agrarisch natuurbeheer.

7 Zienswijze 7

Het bestuur van de Agrarische Natuurvereniging Oost Groningen heeft kennis genomen van uw concept Ontwerp Natuurbeheerplan 2016. ANOG vraagt uw aandacht voor onderstaande zienswijze. Tevens verwijzen we naar onze gezamenlijke reactie van de drie Groningse Collectieven onder de paraplu van BoerenNatuur. In uw Visie Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer na 2015 en onderhavig natuurbeheerplan stelt u terecht dat ook vanwege een terugloop in het budget beleidskeuzen nodig zijn voor agrarisch natuurbeheer en dat u nadruk legt op de samenhang tussen landschap, weidevogels en akkervogels en water. Dit laatste onderschrijven wij zeer. Inmiddels hebben we inzicht gekregen t.a.v. het jaarlijkse budget dat u toe wijst aan onze regio en onderhavig concept beheerplan. We betreuren de omvang van het budget, met al de inzet van de leden zal de stevige financiële terugloop weinig

Reactie

Veel opmerkingen betreffen de beschrijving van waarden en opmerkingen over doelsoorten en toepassing van beheerpakketten. Deze opmerkingen hebben de status van suggestie: het agrarisch collectief heeft in de gebiedsaanvraag de mogelijkheid om hiervan af te wijken als hiervoor duidelijke redenen bestaan. Een onderbouwing van zo 'n afwijking van de aanduiding in het natuurbeheerplan is dan wel gewenst. De inhoudelijke discussie over concrete onderdelen willen wij verder voeren bij de bespreking van de (concept) gebiedaanvraag. De ervaringen rond nieuwe onderdelen van het stelsel ANLB 2016 (zoals synergie tussen de vier Leefgebieden, instapcriteria, gebiedsbeschrijvingen en de rolverdeling tussen collectieven en andere organisaties) zullen we in de komende jaren met elkaar moeten uitwerken.

Afstemming met provincie Drenthe is veelvuldig aan de orde; dat bete-

goeds betekenen voor de vogelstand in Oost-Groningen. Ook hebben we tot onze spijt moeten betreuren, dat het u, de provincie, niet 'goed' gelukt is de genoemde samenhang en integrale kansen in beheerkaders te beschrijven. Van u als regisseur van de natuur-, landschap- en waterontwikkeling in onze mooie provincie hadden we vooraf hogere verwachtingen. Juist nu het budget terugloopt dienen we naar onze mening er in gezamenlijkheid alles aan te doen om door een integrale vernieuwende aanpak de kwaliteiten van natuur, water en landschap te verbeteren. We denken daarbij o.a. aan het oppervlakte- en grondwater en de Europese inzet voor de vergroening (pijler 1). Onze onderstaande opmerkingen hebben voornamelijk te maken met het ontbreken van een integrale aanpak van de beleidsdoelen, financiële knelpunten, ontbreken van de mogelijkheid om in het gehele werkgebied (als de situatie dit wenst) als collectief te bepalen wat waar het meest effectief is. Daarnaast een aantal punten die volgens ANOG niet in het plan thuis horen, ontbreken of onduidelijk zijn.

Zienswijze tekst

4.1 Integrale gebiedsbeschrijving en visie op behoud en ontwikkeling, pag. 16

Bij de Veenkoloniën (pagina 16) wordt het volgende omschreven:

"De kenmerkende landschapskwaliteit bestaat uit het contrast tussen de kleinschalige bebouwingslinten langs kanalen en wijken (zonder overheersende beplantingsstructuren) en het grootschalig open landschap. Er zijn geen bijbehorende elementen te benoemen, omdat het landschap van de Veenkoloniën open moet blijven." We plaatsen onze bedenkingen t.a.v. van het dogmatisch omgaan met het behouden van het open landschap. De grootschaligheid is pas gekomen (zeker in de oude Veenkoloniën) sinds de ruilverkavelingen van de jaren '70. Laat dat nou ook 1 van de grote oorzaken zijn van de achteruitgang van de algehele vogelstand. Met zo'n beleid in deze kaders blijft provincie dat continueren. Met name de niet hoog opgaande struiken voor de droge en natte dooradering zou zeer goed uit passen bij de doelstellingen voor de vogels in de Veenkoloniën en ook in het Oldambt.

Hoofdstuk 4.2 pagina 20 en 23. Kloppen de onderstaande beweringen?

-Hoofdstuk 4.3 beschrijft alleen waar de leefgebieden m.b.t. de begrenzing aan moeten

kent echter niet dat op alle onderdelen dezelfde invulling wordt gegeven als in Drenthe.

Wat betreft uitgrenzen van vergraste gebieden: wij houden vast aan het principe om de sterkst vergraste gebieden buiten het Leefgebied Open Akker te houden, op grond van de redenen die genoemd zijn in de Visie ANLB 2016. Wel geven we ruimte voor een aantal specifieke grenscorrecties (zie nr. 6 en 8)

Wij willen experimenten naar een betere relatie tussen weidebeheer en akkers voor de veldleeuwerik ondersteunen, alleen moeten daarvoor mogelijkheden binnen het Leefgebied open Akker gezocht worden.

Bestrijding veronkruiding: wij zien de urgentie om voor dit probleem een omgangsvorm te vinden die voor de deelnemende agrariër bevredigend is en die ecologisch en milieukundig aanvaardbaar is. De gekozen werkvorm moet echter wel passen in de EU bepalingen die hierop van toepassing zijn.

In paragraaf 4.5 hebben wij geen percentages als toetscriteria voor RVO aangegeven. Gezien verwachte ontwikkelingen van stapsgewijs toenemende deelname, zullen we die percentages in dit NBP ook niet toevoegen.

voldoen. Wat in 4.3 staat en dus de tabel op pag. 20 heeft alleen betrekking op de minimale omvang en andere eisen aan het leefgebied en niet aan de gebiedsaanvraag. Eventuele aanvullende ecologische criteria in hoofdstuk 4.3 zijn streefdoelen en geen harde criteria waaraan een gebiedsaanvraag getoetst wordt. Dus opmerking op pag. 23 onder richtlijnen hebben geen harde status als instapeis of als pakketvoorwaarde.

-Pakketvoorwaarden zoals rand minimaal 9 meter en door provincie goed gekeurd zaaimengsel horen niet thuis in het NBP.

-Bij goedkeuring zaaimengsel kan het hooguit gaan om een mengsel dat door het collectief is goedgekeurd.

-Richtlijn 4 en 5 (pag. 23) zouden bij gebruik als instapeis of beoordelingscriterium terug te vinden moeten zijn in hoofdstuk 4.5.

4.3. Beleidsdoelen en criteria agrarisch natuur- en landschapsbeheer
Pagina 20 Na het lezen van het ontwerp natuurbeheerplan is het ANOG onduidelijk welke instapeisen de provincie Groningen hanteert. Zijn dit de eisen gesteld in het rapport van Alterra of het schema op pagina 20 (omvang gebied en aanwezigheid doelsoorten)?

4.3. Beleidsdoelen en criteria agrarisch natuur- en landschapsbeheer
pag. 19 e.v.

Leefgebied open grasland pag. 21.

In deze beschrijvingen vinden we onvoldoende het vraagstuk van de ecologische val voor de veldleeuwerik terug. Juist die val vraagt aandacht van ons, ANOG, om juist het bestand aan Veldleeuweriken in bepaalde delen van b.v. het Oldambt niet verder terug te laten lopen. We zijn er al mee begonnen en willen graag - samen met de WGK - verder aan het werk om ook gericht in de witte gebieden (aansluitend op de kansrijke gebieden voor de akkervogels) maatregelen (uitgesteld maai-beheer) te ontwikkelen en treffen om het 2[^]® en 3[^]® legsel van deze bijzondere akkervogels te redden. Menig melkveehouder - zo is ons gebleken - staat daar voor open. Een integrale aanpak in relatie met leefgebied Open Akker is hier van groot belang mede gelet op dat de provincie inzet op 'broedende akkervogels'(zie leefgebied Open Akker).

4.3. Beleidsdoelen en criteria agrarisch natuur- en landschapsbeheer
pag. 19 e.v. Leefgebieden Open Akker pag. 22 ; Droge dooradering pag. 24 en natte dooradering pag. 26:

In het NBP geen woord over de ontwikkeling van de functionele agrobi-

odiversiteit (fab-randen) en de bloemrijke randen en dat die goed zijn voor de insecten en bijen, die vervolgens hun nut hebben in het algemeen voor de natuur in bijzonder voor de akkervogels en de bestrijding van ongewenste insecten op de akkers. Juist ook de genoemde bedreigde akkervogels en ook de genoemde vogels van de droge dooradering kunnen groot voordeel van een dergelijke aanpak hebben. En niet te vergeten op termijn de beoogde doelen voor de natte dooradering (zoals b.v de groene glazenwasser), daar de waterkwaliteit er op vooruit zal gaan.

4.3. Beleidsdoelen en criteria agrarisch natuur- en landschapsbeheer Pagina 27, 5e alinea. Integrale aanpak cultuurhistorische kwaliteit van de wijken. leefgebied Natte dooradering. leefgebied droge dooradering en opgaven KRW en de kansen voor Gecombineerd natuurbeheer vanuit oiler 1 en 2 worden niet benut in het NBP. Juist in deze tijd van minder budget en meer bedreigingen ligt hier de synergiewinst en dat wordt op bladzijde 27 wel heel bescheiden even aangestipt!

4.3. Beleidsdoelen en criteria agrarisch natuur- en landschapsbeheer Leefgebied droge dooradering (pag. 24 en 25) wordt beschreven in welke streek welke typen mogelijk zijn.: "Voor Groningen is het leefgebied van de droge dooradering van belang voor de houtsingels en poelen in het ZWK en de houtwallen, hagen en poelen in het Gerecht. Het beheertype Houtwallen en -singels is toepasbaar in Westerwolde en het beheertype Hagen en struweel is van toepassing rondom Westerwolde. Het beheertype randen en ruigte is van toepassing in het en het open akkergebied (o.a. Veenkoloniën). Binnen het kleigebied van het Wierdenland, Waddenkust en Oldambt bestaan de kenmerkende landschapskwaliteiten uit wierden, oude dijken met kolken en boerenerven." Erg tevreden is de ANOG met de mogelijkheden die hiermee geboden worden om maatregelen uit te voeren in deze gebieden als collectief. Zeker in relatie tot de kansenkaart zoals deze in het voortraject zijn besproken met de medewerkers van de provincie Groningen.

In bepaalde situaties kan het echter in de komende periode voorkomen dat aanpassing van deze beschrijving nodig is om kansen te benutten. Op welke wijze kunnen deze zich voorkomende kansen buiten de huidige begrenzings dan benut worden? Als collectief dien je in voorkomende situaties de ruimte te hebben om in overleg met de gebiedspartijen,

deelnemer en de situatie per gebied te bepalen wat waar het meest effectief is.

H. 4.3 pagina 23. Richtlijnen voor de toetsing van de gebiedsaanvraag Graag niet afwijken van landelijke lijn, IPO-format. Beheermaatregelen behorende bij beheerpakketten dus niet benoemen in het ontwerp natuurbeheerplan. Het benoemen van beheersmaatregelen in het ontwerp natuurbeheerplan maakt het namelijk vrijwel onmogelijk om maatwerk-pakketten samen te stellen.

H 4.3 Pagina 23, Richtlijnen voor de gebiedsaanvraag, punt 6. (zie bijlage 3)

Punt 6. "bestrijding van probleemonkruiden vindt alleen pleksgewijs plaats". Het is de provincie zeker bekend dat er met een aantal onkruiden grote problemen zijn. (o.a. distel en bijvoet) Op vele manieren wordt getracht om dergelijke onkruiden te voorkomen en/of te beheersen. Het genoemde onderdeel (punt 6.) slaat echter volledig de mogelijkheid weg van het indienen van maatwerkpakketten waar een goede beheersing van probleemonkruiden in opgenomen wordt. In gezamenlijkheid met een ecoloog stelt ANOG een maatwerkpakket samen, waarbij selectieve chemische bestrijding van deze onkruiden als laatste middel mogelijk gemaakt wordt, iedereen is doordrongen van het feit dat dit momenteel onbeheersbare probleem een enorme druk op het draagvlak binnen de landbouw legt voor het agrarisch natuurbeheer. Dit probleem heeft om deze reden reeds herhaaldelijk geleid tot mensen die uit het stelsel SNL zijn gestapt. Dat draagvlak belangrijk is blijkt wel uit de in de bijlage bijgevoegde figuur 1. In figuur 2 wordt de relatie tussen deze deelnemers en de totale oppervlakte aan agrarisch natuurbeheer nogmaals benadrukt. Bijgevoegde figuur 3 geeft de verschillende pakketten aan waar de agrariërs hun landbouwgrond voor uit productie namen ten dienste van agrarisch natuur beheer. In figuur 4 is tot slot aangegeven het aantal agrariërs dat nu deelneemt aan SNL en het aantal deelnemers naar verwachting van het nieuwe stelsel in 2016. Als laatste brengen wij onder uw aandacht, dat er in landelijk verband gekeken wordt om deze zin (onder punt 6.) te schrappen. Mogen wij ervan uit gaan dat indien dit gebeurt de provincie hierin de landelijke lijn volgt?!

• Hoofdstuk. 4.4 pag. 29 Beleidsdoelen en criteria water worden in 2017 opgenomen. De provincie heeft nog geen beleidsdoelen water geformu-

leerd, maar door ANOG dienen al wel contracten met deelnemers afgesloten te worden in 2016. De later bepaalde doelen kunnen toch niet van invloed zijn op in 2016 afgesloten contracten en uitgangspunten voor 6 jaren? Wellicht bestaan er voor komend jaar al vele mogelijkheden om met agrariërs, water of beter gezegd groen/blauwe diensten te ontwikkelen. De afgelopen jaren zijn er al goede ervaringen opgedaan met de FAB-randen, proeven in het kader van de Agenda van de Veenkoloniën, klimaat adaptatie en de GLB-pilot in Oost-Groningen. Graag zouden wij van de provincie horen of we onze ambities komend jaar al kunnen uitrollen. Dit ook in het kader van de in Bijlage 2 van deze zienswijze bijgevoegde brief van de Staatsecretaris mevrouw Dijkzema aan o.a. de ANOG van 28 januari jongstleden aangaande diverse waterdoelen en de financiering hiervan.

- Hoofdstuk 4.5 Beoordelingscriteria gebiedsaanvragen

De gebiedsaanvraag wordt alleen getoetst op criteria die genoemd staan in hoofdstuk 4.5. Het is conform het landelijk IPO-format de bedoeling dat de Provincie hier aangeeft hoeveel % van het aangevraagde areaal (evt. per deelgebied) m.b.t. de beheersmaatregelen/pakketten moet vallen onder optimalisering voortplantingsmogelijkheden en creëren foerageergebied (voorbeeld open akker). Een aantal pakketten vooral bij een voortplantingsmogelijkheden en anderen vooral aan het foerageergebied. RvO toetst of de gebiedsaanvraag per deelgebied minimaal voldoet aan de genoemde percentages. Een soort van ecologische toets op hoofdlijnen. Provincie Groningen heeft geen % vermeld in 4.5 en daardoor ontbreekt er nu een toets, waar een gebiedsaanvraag minimaal aan moet voldoen. Geldt voor alle leefgebieden. ANOG vraagt zich af of de provincie zich ten volle realiseert welke invloed de hoofdstukken 4.3 en 4.5 van het provinciale Natuurbeheerplan hebben bij controle en sanctionering van de aan de RVO aangereikte protocollen. ANOG zoekt de provincie hier 100% helderheid in te verkrijgen om enorme problemen gedurende de looptijd te voorkomen.

Beschrijven zienswijze kaart(en).

- Finsterwolderpolder wordt op de kaart aangemerkt als wit gebied. Sinds jaren viel dit „nu witte, gebied in een kerngebied en heeft via tellingen van de WVK ook aangegeven dat dit een van de rijkste akkervegelgebieden is samen met onder andere Zuidwending in het werkgebied

van ANOG. Tevens zijn in dit gebied twee biologische veebedrijven actief. ANOG verbaast zich over de wijziging van kerngebied naar wit gebied. De provincie laat in dit plan geen ruimte voor het collectief. Ze beschrijft de vier agrarische natuurtypen zo zwart wit dat gebieden die meer een mengeling daarvan hebben niet in het plaatje passen. Dit is ook zeer duidelijke weer te zien op de beheertypenkaart. Hier tekent de provincie op bouwplan niveau om percelen heen die in dat betreffende jaar gras waren, waarvan enkele tussen inventarisatie en het uitbrengen van deze kaart al weer tot bouwland zijn gemaakt, (zie bijv. de korte akkers in Beerta). Als gevolg van deze benadering worden de mogelijkheden van maatregelen voor akkervogels zoals de veldleeuwerik in grasland door het uitstellen van het maaien van het gras op deze percelen onmogelijk. Ze staan nu eenmaal niet op de kaart. Uitsluiting van de door de melkveehouderij Gedomineerde gebieden is helemaal niet nodig. Droge dooradering brengt broed en schuilmogelijkheid met zich mee en de graslanden intensief of niet zijn een zeer goede fourageerplek vanwege de zeer weinig gebruikte chemische middelen.

Ook is juist de combinatie van akkerbouw en graslanden een interessant habitat voor onder andere de veldleeuwerik. ANOG heeft een aantal melkveehouders gesproken welke bereid zijn om mee te werken aan proeven (uitgesteld maaibeheer) om de ecologische val voor de veldleeuwerik te voorkomen. Dit gaat om melkveehouders in witte gebieden, tegen akkervogelkerngebieden aan. Hier worden zeer zeker veldleeuweriken waargenomen (juist op de grens tussen akkerbouw en grasland). Het komende seizoen (2015) willen wij gebruiken om de aanwezigheid en dichtheid van veldleeuweriken samen met een aantal bereidwillige melkveehouders te inventariseren. Op basis van proefresultaten van het seizoen 2014, willen wij na inventarisatie van de gebieden/percelen maatregelen inzetten voor o.a. de veldleeuwerik. Men zou hierbij kunnen denken aan een vorm van 'last minute' beheer. Daar waar de veldleeuwerik wordt waargenomen, worden maatregelen toegepast. Het gaat hier om de gebieden bij: Finsterwolderpolder (Waalkens), gebied bij de Westerwoldse Aa (de Vos), en ten noorden van het Emergobos (Tunter). Maar ook veehouders in de gebieden Opdiep, ten noord-westen van Scheemda (ten Have), naast het Midwolder bos ten noord oosten van Scheemda (van Erp) en bij het Pagediep ten zuiden van Onstwedde

(Luring) zijn bereid om deel te nemen met een dergelijk project/beheer. Graag willen wij deze melkveehouders in de witte gebieden, ten behoeve van o.a. de veldleeuwerik, de mogelijkheid kunnen bieden om mee te doen.

Algemeen

Het is ANOG niet duidelijk op welke wijze de provincie Groningen heeft afgestemd op Drenthe aangaande de Veenkoloniën. Terwijl voor beide provincies specifiek in dit gebied belangrijke doelen te behalen zijn. Te veel sectoraal benaderd en te weinig integraal.

Het woord 'synergie' wordt wel enkele keren even aangestipt, maar verder niet in dit Natuurbeheerplan uitgewerkt in welke vorm dan ook!! Gemiste kans voor een regisseur die juist hier stimulerend, coachend en samensmedend te werk zou dienen te gaan. Qua ambitie zal de lat altijd hoog liggen, tegelijkertijd zal er altijd schaarste zijn aan financiële middelen. En op dit vlak ontstaat er ook altijd frictie. In figuur 2 in de bijlage is dit ook duidelijk te zien. In het jaar 2012 waren er binnen de ANOG mogelijkheden voor Fab-randen, deelname aan het leefgebieden project en de GLB-pilot, dit alles naast het regulier beheer van SNL. De totale oppervlakte beheerd ANB areaal steeg naar 984 ha en 286 deelnemers. Voor 2016 is de verwachting dat hiervan nog 424 ha en 60 deelnemers over blijven. Qua oppervlakte resteert er daarmee naar verwachting in 2016 dus nog 43 % aan beheerd areaal bij slechts 21% van de deelnemers die er in 2012 waren. De uitspraak "meer doen in minder gebieden" slaat in deze context de spijker op zijn kop. Nu gaat het uiteindelijk om het resultaat maar een zekere voorzichtigheid mag worden betracht als we kijken naar de figuur 3 in de bijlage. Als de totale inzet voor ANB zo sterk daalt moet de verwachting van het resultaat hier ook OP afgestemd worden. Het is ANOG bekend dat elk plan en daarmee ook het voorliggende natuur beheerplan in de provincie Groningen gebaseerd is op de huidige inzichten en de meest recente kennis. Dit neemt niet weg dat er onverwachte mogelijkheden en kansen kunnen voordoen. Hierbij valt dan te denken aan externe financieringsbronnen vanuit de nationale overheid, kansen in Europees perspectief (vergroening opgave voor de landbouw), het delta plan agrarisch water, project op Gouden Gronden, deltaplan zoet water, duurzaamheidsprotocollen van de melkfabriek en wat al niet meer. Het is dan erg belangrijk dat we nu de mogelijkheid

inbouwen om pakketen te in het gehele werkgebied van de ANOG mogelijk te maken als die kans zich voordoet. ANOG bepleit om nader te bepalen pakketen in de looptijd mogelijk te maken voor het gehele werkgebied. Wellicht kan hiermee in de toekomst met geen of slechts een kleine financiële bijdrage erg veel gerealiseerd worden binnen de huidige gebieden maar ook buiten de huidige omgrensde gebieden.

Beleid opstellen is een ding maar het beleid monitoren en bijstellen op basis van bijvoorbeeld telgegevens is een belangrijk punt van aandacht. ANOG pleit ervoor dat de telgegevens die het collectief verzameld onderdeel worden van de beleidsmonitoring. Ten tijde van de overgang naar het SNL heeft dit voor vervelende discussies geleid en deze willen we graag voorkomen. Ook nu zien we dat het moeilijk is bij overgang van SNL naar een nieuw stelsel dat er discussie ontstaat over de waarde van telgegevens, zijn ze voor beleid verzameld, is het data van onderzoek en welke wetenschappelijke waarde is hieraan toe te kennen of zijn het gegevens van vrijwilligers. In dit kader is het ook niet vrijblijvend om doelsoorten te benoemen. Want het benoemen leidt uiteindelijk ook tot verplicht monitoren.

Is dit het doel van de provincie?

Integrale aanpak: stimuleer en steun ook de collectieven om in het licht van duurzame landbouw (bodem en waterverbetering), natuurbeheer, de genoemde akkerranden en oevers zo - samen - te beheren dat b.v. het maaisel gebruikt wordt in een composteringsplan (zie ANV Drenthe) waarmee de mineraal balans en het organische stof niveau bij lokale verwerking verbeteren. Ambities volop, maar dan ook extra budget voor de integrale aanpak is geen overbodige luxe en de POP gelden zijn juist daarvoor. Provincie pak uw kansen, gelet op de bedreigde diersoorten.

8 **Zienswijze 8**

Ondergetekende heeft kennis genomen van uw Ontwerp Natuurbeheerplan 2016 vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 6 januari 2015. Ondergetekende vraagt uw aandacht voor onderstaande zienswijze met betrekking tot het plan. Deze zienswijze is in overleg met de Agrarische Natuurvereniging Oost Groningen en na consultering van de Werkgroep Grauwe Kiekendief tot stand gekomen. Uit de kaart (Ontwerp natuurbeheerplan Groningen 2016, Beheertypenkaart d.d. 06-01-2015) bij het

Reactie

Wij houden vast aan het principe dat de sterkst vergraste gebieden buiten het Leefgebied Open Akker gehouden worden. Vanwege roulatiemogelijkheden is opname van het hele bedrijf wel wenselijk. Betreft een kleinschalige aanpassing van de buitengrens. Daarom zullen wij de voorgestelde grenscorrectie overnemen. Het zaaimengsel is in overleg met agrarische natuurverenigingen en ecologisch deskundigen vastgesteld voor zowel tegengaan veronkrui-

ontwerp Natuurbeheerplan blijkt dat een gebied ten Noorden en Oosten van Finsterwolde niet meer tot de kerngebieden behoort. In Hoofdstuk 4.1 geeft u aan dat in het Oldambt akkervogelbeheer mogelijk is in gebieden die niet gedomineerd worden door melkveehouderij.

Dit akker- en weidegebied kenmerkt zich door een combinatie van gevarieerde akkerbouw met voornamelijk biologische melkveehouderij. Grauwe Kieëndief blijkt dat dit gebied goed scoort op de door u genoemde algemene en kritische akkervogel soorten. Op dit moment heb ik circa 7 ha. Faunaranden waarvan een aantal vanaf het begin van de regeling beheerd worden. Roulatie komt de kwaliteit van de randen ten goede. Gezien het huidige ontwerpbeheerplan wordt een kwart van mijn bedrijf nu uitgesloten. Dit zal betekenen dat ik terug zal moeten in het areaal faunaranden of randen langs de openbare weg ga leggen. Dit laatste is voor de akkervogels een minder geschikte situatie. Ondergetekende ziet dan ook geen reden om dit gebied op basis van het geconstateerde grasland te schrappen als leefgebied Agrarisch natuurbeheer open akker en adviseert u de begrenzing aan te passen. Hoofdstuk 4.3 Het ontwerpbeheerplan pag. 23 stelt in de richtlijnen voor toetsing van de gebiedsaanvraag dat onder punt 3. Er een zaaimengsel gebruikt wordt dat goedgekeurd is door de provincie. En dat onder punt 6. Bestrijding van probleemmonkruiden vindt alleen pleksgewijs plaats. De laatste jaren hebben wij veel problemen met probleemmonkruiden die chemische bestrijding noodzakelijk maakt. De ervaring leert dat bij de oorspronkelijke mengsels met meer grassen en een intensiever maaibeheer de probleemmonkruiden minder kans kregen. De keuze van het zaadmengsel heeft direct invloed op de kansen van probleemmonkruiden. Ondergetekende verzoekt u bij het samenstellen van de zaadmengsels er rekening mee te houden dat naast dat de mengsels het akkervogeldoel dienen probleemmonkruid bestendig zijn om tot een duurzaam randenbeheer komen.

ding als ecologisch effectief. In toekomst blijven zoeken naar optimalisering van de samenstelling.

9 Zienswijze 9

Het door u gepubliceerde Ontwerp Natuurbeheerplan 2016 geeft ons aanleiding tot de volgende bedenkingen:

Het ontwerp Natuurbeheerplan 2016 is nogal minimalistisch uitgevallen in die zin dat het plan nauwgezet het landelijk afgesproken Format volgt en ons inziens te weinig gebruik maakt van de mogelijkheden tot een provincie-specifieke uitwerking. Zo zijn de beschrijvingen van de deelgebieden erg summier en bieden voor de geïnteresseerde belanghebbende weinig concrete en met name uitnodigende aanknopingspunten voor een mogelijke subsidieaanvraag. Mede op ons verzoek heeft u in het vorige Natuurbeheerplan 2015 bij de gebiedsbeschrijving (§ 4.5) 'Zuidelijk Westerkwartier' een verwijzing opgenomen naar het rapport 'Houtsingel hoofdstructuur ZWK Groningen'. Deze verwijzing ontbreekt thans in het Ontwerp Natuurbeheerplan 2016, terwijl dit convenant tussen de provincie en de betrokken gemeenten nog onverkort geldig is. Wij verzoeken u om deze verwijzing alsnog op te nemen, omdat dit een concreet hulpmiddel kan zijn voor het collectief aanvragen van onderhoudssubsidies voor houtsingels (zie hierna). Binnen de EHS komen een drietal houtsingelreservaten voor (een bij Midwolde en twee bij Komhom). Deze zouden bij uitstek zowel op de beheertypenkaart als op de ambitiekaart (tot herstel cq. verbetering van de biodiversiteit) moeten voorkomen, hetgeen helaas niet gebeurd is, terwijl subsidieëring hier juist dringend gewenst is. Het lijkt er op dat alleen dié elementen op de kaart als beheertype zijn aangeduid waar al een SNLOvereenkomst voor is afgesloten. Aangezien dit beleidsplan toekomstgericht behoort te zijn en uitnodigend tot het afsluiten van beheerovereenkomsten zou het wenselijk zijn dit ook op de kaart tot uiting te brengen (net zoals de nog te verwerven natuurgebieden zijn aangeduid als "om te vormen tot natuur"). De provincie heeft voor het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer buiten de EHS kennelijk gekozen voor een "ruime jas" benadering: vrijwel het gehele ZWK wordt in de beheertypenkaart aangeduid als zoekgebied voor het leefgebied "droge en natte dooradering" met daarnaast ook nog "open weidevogel grasland". Dat leidt tot merkwaardige discrepanties tussen het feitelijke beheertype en de beoogde ecologische doelstelling. Zo zijn veel gebieden aangeduid met het beheertype "botanisch waardevol grasland" (géén weidevogelgebied zijnde), terwijl

Reactie

Inspreker geeft een aantal voorstellen voor aanscherping en concretisering van doelstellingen voor Natte en Droge dooradering in het Zuidelijk Westerkwartier.

Antwoord: de categorie Landschap uit het oude format van natuurbeheerplannen (t/m 2015) wordt in dit Natuurbeheerplan (NBP 2016) voor het eerst doorvertaald naar de categorieën Natte- en droge dooradering. Dit is een zoekproces omdat de systematiek met landschapspakketten uit de voorgaande NBP 's verschilt van die van de leefgebieden "Natte en Droge dooradering", want de leefgebieden richten zich op ecologische waarden. In het NBP 2016 willen we voldoende ruimte geven aan het collectief West om het landschapsbeheer in het ZWK te verbeteren. Tegelijkertijd willen we criteria geven waaraan we de gebiedsaanvraag van het collectief zullen toetsen: deze criteria moeten de kwaliteit van het beheer borgen. Het NBP stuurt niet meer op perceelsniveau: de uitwerking van het beheer is de verantwoordelijkheid van het collectief. Daarom kan het zijn, dat diverse leefgebieden elkaar overlappen. Het collectief zal binnen die ruimte met beleid een beheerplan ontwikkelen. Het leefgebied "Droge dooradering" bevat ook natte elementen; beheer van dobben en poelen blijft hierbinnen mogelijk.

Bij de beoordeling van de concept gebiedsaanvraag zullen we advies vragen voor de diverse onderdelen (naast Weidevogels en Akkervogels ook voor het onderdeel Landschap). In de gesprekken over de gebiedsaanvraag zullen we zorgvuldig bezien of het beheer van Landschap van voldoende kwaliteit is.

Kwaliteitscriterium houtsingels: in het provinciale meetnet Landschap letten wij nu op de eigenschappen Lengte en Kroonsluiting. Daarnaast zijn er andere kenmerken te benoemen die iets zeggen over de kwaliteit, inspreker noemt kruid- en struiklaag. Naast het monitoren van beleid (op provinciale schaal) kan het collectief monitoren voor het beheer (op kleinere schaal). De door inspreker genoemde criteria kunnen voor het collectief bruikbaar zijn voor de beheermonitoring.

De omgrenzing van het zoekgebied Droge dooradering is gebaseerd op de omgrenzing zoals aangegeven in de Visie Agrarisch Natuur en landschapsbeheer (PS november 2014), nadrukkelijk is de bedoeling om het aandeel beheer bij de elzensingels uit te breiden.

als instapcriterium voor een collectieve subsidieaanvraag een bepaald aantal broedparen weidevogels per 100 ha wordt genoemd. Dit slaat ons inziens als "een tang op een varken". Sowieso ervaren wij het ontbreken van botanisch ecologische doelstellingen in dit plan als een gemis. Het onderhoud van houtsingels valt onder het leefgebied "droge dooradering". Het in het Beheerplan genoemde instapcriterium dat één van de genoemde doelsoorten [broedvogels] aanwezig dient te zijn is wel erg mager en eenzijdig gezien de potentiële ecologische betekenis van houtsingels voor insecten, zoogdieren en tal van planten en struiken. De simpel te monitoren aanwezigheid van een kruid- en een struiklaag in een houtsingel geeft al een betere indicatie voor de ecologische kwaliteit van een houtsingel, die ons inziens ook best mag leiden tot een gedifferentieerde vergoeding voor houtsingels in het SNL. Wij missen in het Beheerplan node een visueel landschappelijke waardering van het houtsingellandschap in het ZWK. Naast de ecologische doelstellingen die in het leefgebied "droge dooradering" worden genoemd zijn de strukturelementen van het landschap van groot belang en bepalend voor de "beslotenheid" van het landschap. Het eerder genoemde rapport Houtsingelhoofdstructuur geeft een concrete basis voor die strukturelementen door per deelgebied streefbeeld vast te stellen, die uitstekend zouden kunnen dienen voor de beoordeling van subsidieaanvragen voor agrarisch landschapsonderhoud. Wij verzoeken u daarom in de beheertypenkaart deze landschappelijke streefdoelen nader te specificeren. Blijkens de ambitiekaart worden er buiten de Natuurnetwerkgebieden (EHS gebieden) geen ambities nagestreefd om de kwaliteit van natuur en landschap onder het agrarisch natuur- en landschapsbeheer te verbeteren. Dat is jammer, omdat grondeigenaren buiten de EHS-gebieden daardoor niet gestimuleerd worden om de natuur- en landschapskwaliteit van hun eigendommen (vrijwillig) te verbeteren. Met name is de kwaliteit van houtsingels in het ZWK door jarenlange verwaarlozing (o.a. door gebrek aan subsidiemogelijkheden) erg achteruitgegaan. Door de storm van afgelopen jaar zijn bovendien veel oude eiken in de houtsingels (zgn. overstaanders) gesneuveld. Een kwaliteitsimpuls tot herstel van houtsingels zou hier zeer op zijn plaats zijn. Wij verzoeken u nadrukkelijk om deze subsidiemogelijkheid open te stellen. Tot onze verbazing worden natte landschapselementen zoals dobbe's en pingoruïnes

Verwijzen naar het rapport Houtsingel Hoofdstructuur: dat zullen wij doen.

Landschapsreservaten toevoegen aan de beheertypenkaart Antwoord: vanwege de verwevenheid van houtsingels binnen en buiten het NNN (Nationaal Natuurnetwerk), zullen we de aanduiding Droge- en Natte dooradering laten doorlopen over de NNN.

buiten de EHS ook tot de "droge dooradering" gerekend. Gezien het totaal afwijkende beheer dat voor deze elementen vereist is vragen wij ons af hoe zo iets binnen een collectieve subsidieaanvraag, waarin ook bv. botanisch graslandbeheer en houtsingelbeheer geregeld moet worden, doeltreffend gestalte zou moeten krijgen. Bovendien is er meestal maar sprake van één eigenaar van een dobbe, zodat een collectieve aanvraag niet voor de hand ligt. Wij denken dat het beheer beter tot zijn recht zou komen indien deze elementen dezelfde status krijgen als de overige "natuurgebieden buiten de EHS", waarvoor een beheertype is vastgesteld.

10 Zienswijze 10

Hiermede bevestigen wij onze mondelinge zienswijze ingediend op 12 februari 2015.

Onderwerpen

1. Aanpassen van de beheertypen-/ambitiekaart van de Besloten Venen kad. nr. ged. P 349 + 375 in overeenstemming brengen met de overige percelen in het gebied. Eén en ander zoals verwoord in de mailwisseling met Willem van Boschinga Particulier Natuurbeheer Nederland dd. 11 februari 2015 (aanvraagnr. 8137306).

2. Actualiseren ambitiekaart ten aanzien van P344 en P365.

3. Ten aanzien van de inrichting van de Besloten Venen en Westerlanden :

Verzoek om de lopende beheerpakketten na inrichting voor 2016 aan te passen aan de nieuwe situatie - het betreft aanvraagnr. 7810620.

4. Verzoek de percelen nr. P732 en P734, welke onderdeel uitmaken van landgoed Blanckenborch te begrenzen voor natuur binnen de NN.

5. Afgesproken is dat er bij RVO op wordt aangedrongen de aangevraagde beheerpakketten op die percelen waarvoor functieverandering is overeengekomen op 1 januari 2015 te laten ingaan. De motivering is dat het met name in de Besloten Venen gaat om een geringe ingreep. De inrichtingsmaatregelen zijn niet noodzakelijk voor de realisatie van de beheerpakketten. De nieuwe winterpeilen zullen voor de winter 2015/2016 van kracht zijn.

6. Het gebruik/beheer van de BBL-gronden, voor zover in de toedeling aan Buist voor 2015, kan in overleg met BBL worden gedaan.

Reactie

1. De beheertypenkaart en de ambitiekaart zal voor delen van de kadastrale percelen P 349 en P 375 worden aangepast. Dat betekent dat aan het laaggelegen deel langs de centrale watergang het beheertype N 10.02 (Vochtig schraalland) zal worden toegekend en aan de hoger gelegen delen het beheertype N 12.02 (kruiden- en faunarijk grasland). Dit overeenkomstig de ligging van de beheertypen in het overige deel van de besloten Venen.

2. Percelen P 344 en P 365

Wij zullen de perceel begrenzing op beheertypenkaart en de ambitiekaart aanpassen aan de nieuwe kadastrale perceelsindeling. De beheertypen op de ambitiekaart hebben wij overeenkomstig uw voorstel aangepast.

Doorwerking: beheertypenkaart en ambitiekaart aanpassen voor wat betreft de perceelsbegrenzing en de beheertypen.

3. Met betrekking tot de een aantal percelen in de Westerlanden, waarvoor u in 2011 subsidie heeft ontvangen voor de ontwikkeling van kruiden- en faunarijk grasland (aanvraag nummer 7810620) vraagt u ons het beheertype aan te passen aan de nieuwe situatie na inrichting in 2015. Naar aanleiding hiervan merken wij op dat onze ambitiekaart al de mogelijkheid biedt om voor de lagergelegen delen van deze percelen over te stappen naar het beheertype N 10.02 (vochtig schraalland). Op het moment dat u deze overstap wilt maken zullen wij RVO verzoeken

In deze brief zijn zaken genoemd welke niet als zienswijze kunnen worden aangemerkt, doch zijn in de samenhang bedoeld als bevestiging van het besprokene.

deze overstap mogelijk te maken. Pas daarna zullen wij de beheertypenkaart aanpassen aan de nieuwe situatie.

4. De percelen langs de Duinweg (P732 en P 734) zijn niet begrensd als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Al eerder heeft u ons verzocht (o.a. bij uw brief van 22 november 2010) deze percelen op te nemen binnen de begrenzing van het NNN. Zoals aangegeven in onze brief van 5 januari 2011, hebben wij uw wens destijds betrokken bij de herijking van de EHS (nu NNN). Daarbij is besloten deze percelen niet op te nemen in de EHS, omdat deze percelen onvoldoende bijdragen aan verbetering van het functioneren van de EHS. Wij zien geen reden om de situatie nu anders te beoordelen.

5. Wij hebben RVO verzocht uw aanvraag in behandeling te nemen en er daarbij vanuit te gaan dat de percelen zijn ingericht. De inrichtingsmaatregelen hebben vooral betrekking op het verhogen van het waterpeil en de natuurvriendelijk inrichting van de centrale watergang. De graslanden kunnen in principe nu al in beheer kunnen worden genomen. Daarom vinden wij het redelijk dat u voor 2015 in aanmerking komt voor beheersubsidie, omdat een groot deel van het groeiseizoen een deel van de gronden natter zullen zijn als gevolg van de inrichting. In ons natuurbeheerplan (beheertypenkaart/ambitiekaart) hebben we geanticipeerd op de inrichting en voor de lager gelegen nattere delen beheertype N10.02 mogelijk gemaakt.

6. Voor het gebruik/beheer van BBL-gronden verwijzen wij u naar het team grondzaken en inrichting van Prolander.

11 **Zienswijze 11**

Het Groninger landschap heeft naar aanleiding van het Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen 2016 een aantal opmerkingen en voorstellen tot aanpassing in de beheertypen.

In het Natuurbeheerplan zijn de beleidsdoelen en criteria water nog niet opgenomen. Deze zullen in 2017 worden beschreven. Veel van onze natuurdoelen zijn afhankelijk van kwalitatief goed grond- en oppervlakte water, waardoor gestelde doelen in het natuurbeheerplan gerealiseerd

Reactie

U constateert dat de beleidsdoelen en criteria voor water in 2017 in het natuurbeheerplan zullen worden opgenomen. Wij doen dat in overleg met de waterschappen. In het kader van het opstellen van het natuurbeheerplan 2017 zullen wij nog nagaan op welke wijze wij de andere betrokken partijen daarbij zullen betrekken.

Voor het Reitdiepgebied zullen wij de kaarten van het natuurbeheerplan

kunnen worden. Naast de kwaliteit is in veel gebieden ook de dynamiek in het waterbeheer essentieel.

Het Groninger landschap wil graag actief meedenken met invulling van deze beleidsdoelen en criteria.

Onze opmerkingen en wijzigingsvoorstellen voor de kaart behorende bij het Ontwerp Natuurbeheerplan 2016:

In het Reitdiepgebied staan een aantal zaken niet juist op de kaart:

1. Binnen ons bezit en bovenop onze SNL aanvraag wordt op de kaart aangegeven, dat naast NI3.01 een aantal randen met een agrarische natuurtype A02.01 kunnen worden aangevraagd. Deze randen kunnen van de kaart af. Ze zijn volledige eigendom van HGL en cumulatie is niet mogelijk (bijlage 1)

2. Hier is een aantal jaren terug een stukje reservaat verworven, graag zouden wij op dit perceel conform de ambitie het pakket NI3.01 Vochtig weidevogelgrasland willen realiseren.(bijlage 2). Wij verzoeken u om de beheertypenkaart aan te passen.

In het Leekstermeergebied willen we naar de beheertypen van de ambitiekaart. Wij verzoeken de beheertypenkaart aan te passen aan de ambitiekaart.

Dit verandert op de kaart het volgende:

1. Omzetten van de beheertypen naar de typen aangegeven op de ambitiekaart, zoals benoemd en beschreven in de concept Natuurbeheerplankaart 2016. Dit betekent rond de Groeve een aantal percelen van N12.02 naar N 10.01 Nat schraalland. Ten westen van de Lettelberterpetten een perceel van N12.02 naar NIO.01 Nat schraalgrasland. Ten zuidwesten van de Lettelberterpetten van N12.02 naar N12.04 Overstromingsgraslanden. Door kleine interne aanpassingen in het waterbeheer en de ontwikkeling van deze percelen in de afgelopen jaren is de stap naar eindbeheer(ambitie) mogelijk en gewenst.

2. Verzoek om perceel (bijlage 3) te wijzigen. Het op de kaart aangegeven perceel heeft hogere potenties, dan nu op de kaart. Door een kwelgerelateerde ontwikkeling van vegetatie is het perceel ondergewaardeerd. In 2015 gaan wij het beheer aanpassen en gaan we over op maaien in de zomer. Het beheertype Moeras NOS.01 zouden wij graag gewijzigd zien in N10.01 Nat schraalland

aanpassen overeenkomstig uw voorstellen.

Voor het Leekstermeergebied zullen wij naar aanleiding van uw inspraakreactie en een daarop volgend overleg met u op 11 maart 2015 een aantal wijzigingen doorvoeren. Daarbij gaat het om de volgende aanpassingen:

Voor een aantal percelen in het Leekstermeergebied wijzigen wij de ambitie van N 10.01 (Nat schraalland) naar N 10.02 (vochtig schraalland).

Voor de percelen rondom de Groeve wijzigen wij het beheertype N 12.02 naar N 10.02 op de beheertypenkaart.

Voor het perceel ten westen van de Lettelberterpetten wijzigen wij het beheertype N12.02 in N 10.02 (beheertypenkaart)

Voor de oevergraslanden ten zuidwesten van de Lettelberterpetten passen wij de beheertypenkaart aan. Daarbij gaat het om een aanpassing van het huidige beheertype (N 12.02) naar het ambitietype N 12.04 (Zilt- en overstromingsgrasland).

Voor de overige oevergraslanden voor zover deze in eigendom zijn van Het Groninger Landschap wordt het beheertype op de ambitiekaart gewijzigd van N 13.01 (vochtig weidevogelgrasland) naar N 12.04 (zilt- en overstromingsgrasland).

12 Zienswijze 12

De opmerkingen gaan voornamelijk in op; het ontbreken van een integrale aanpak van de beleidsdoelen, het ontbreken van de mogelijkheid om in het gehele werkgebied (als de situatie dit wenst) als collectief te bepalen welke maatregelen in een bepaald gebied het meest effectief zijn en de financiële knelpunten.

Ambitie versus werkelijkheid

Qua ambitie zal de lat altijd hoog liggen, tegelijkertijd zal er altijd schaarste zijn aan financiële middelen. Op dit vlak ontstaat er frictie. Als de totale inzet voor ANB zo sterk daalt als verwacht en wat de trend laat zien in relatie tot voorgaande jaren moet de verwachting van het resultaat hier ook op afgestemd worden. Het budget blijft gelijk aan die van voorgaande jaren, beheerpakketten worden duurder, de organisatiekosten worden gefinancierd uit het beheerbudget (werden separaat gefinancierd). Dat betekent dat er minder beheer 'weggezet' kan worden dan wordt geambieerd.

Het voorliggende natuurbeheerplan van de provincie Groningen is gebaseerd op de huidige inzichten en de meest recente kennis. Dat neemt niet weg dat er onverwachte mogelijkheden en kansen kunnen voordoen. Denk aan externe financieringsbronnen vanuit de nationale overheid, kansen in Europees perspectief (vergroeningsopgave voor de landbouw), het deltaplan agrarisch water, project op Gouden Gronden, deltaplan zoetwater, duurzaamheidsprotocollen van de melkfabriek, etc. van afnemers en ketenpartijen zoals FrieslandCampina.

Het is erg belangrijk dat we nu de mogelijkheid 'inbouwen' om beheer, zowel binnen als buiten de leefgebieden, in te kunnen zetten als die kans zich voordoet. Die mogelijkheid kan worden geborgd door het opnemen van bv een algemene zin in hoofdstuk 5; pakket x kan worden toegepast in gebied y mits pakket x is opgenomen in de 'provinciale openstelling'.

Tekst - Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen 2016

Hoofdstuk 3.2 Natuurbeheerplan: beheertypenkaart en ambitiekaart/monitoring - agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Het is van belang dat de data (telgegevens) die het collectief verzameld een onderdeel vormen van de beleidsmonitoring. De verantwoordelijkheid voor de beheermonitoring ligt bij de Collectieven, de Provincie is

Reactie

3.2 Wij hebben met u afgesproken dat er contact met u zal worden gezocht door een van onze monitoringsmedewerkers over de werkwijze en aansluiting van de beide monitoringssystemen. Er wordt op korte termijn een bijeenkomst georganiseerd tussen vertegenwoordigers van de collectieven en van de provincie, om de actuele verhouding tussen beleids- en beheermonitoring met elkaar door te nemen.

4.1 Onder ieder gebied is een kopje Landschap opgenomen. Deze dient gelezen te worden voor het Natuurbeheer als ook het Agrarisch Natuurbeheer. Landschapselementen komen namelijk voor binnen het Natuurbeheer en het Agrarisch Natuurbeheer, vandaar dat deze gelezen kunnen worden onder de kop Landschap
Afstemming met andere provincies; wij hebben overleg met de aangrenzende provincies, dit betekent echter niet dat op alle onderdelen dezelfde invulling wordt gegeven.

4.3 Deze paragraaf beschrijft de gewenste kwaliteit die de provincie nastreeft in de gebieden en kunnen als richtinggevend worden beschouwd voor de collectieven bij de uitwerking van de gebiedsaanvraag. Dit hoofdstuk beschrijft daarmee wat wij als provincie verwachten van de gebiedsaanvraag en hier ook op voorhand duidelijkheid over te schep- pen richting collectieven. Het zijn richtlijnen, die wij graag nagestreefd zien. Mocht en om wat voor reden noodzaak zijn voor het collectief om hier met goed gefundeerde redenen van af te wijken dan kan het collectief daar uiteraard met de provincie in overleg treden.

Instapcriteria weidevogels: inspreker pleit ervoor om de instapcriteria voor weidevogelgebieden over te nemen uit het Olterterp advies, in plaats van aan te sluiten bij de landelijke criteria. Wij stemmen hiermee in; de instapcriteria worden dus: min 10bp Grutto /100 ha en/of minimaal 50 bp steltlopers / 100 ha en/of minimaal 30 bp kritische soorten.
Ecologische val veldleeuweriken: wij houden vast aan het principe om de meest vergraste gebieden in het Oldambt buiten het Leefgebied Open Akker te houden. Er wordt een onderzoek gestart om te bekijken

verantwoordelijk voor de beleidsmonitoring. De systematiek van beheer- en beleidsmonitoring behoren elkaar aan te vullen, dat is nu niet het geval. Geadviseerd wordt om de uniforme monitoringsystematiek die nu wordt ontwikkeld voor het agrarisch natuurbeheer in een vroeg 'stadium' terug te koppelen met de Collectieven.

Hoofdstuk 4.1 Integrale gebiedsbeschrijving en visie op behoud en ontwikkeling In de beschrijving van de gebiedskarakteristieken onder het kopje Agrarisch natuurbeheer is aandacht voor akker- en weidevogels. Het landschap wordt niet genoemd. Zonder aandacht te besteden aan natte en droge dooradering wordt een onvolledig beeld geschetst van de kwaliteit van een gebied en de lokale mogelijkheden voor (agrarisch) natuurbeheer. Het is daarom belangrijk om of alle Leefgebieden te noemen onder het kopje Agrarisch natuurbeheer of de indeling van de beschrijving van de gebiedskarakteristieken te wijzigen (landschap, agrarisch natuurbeheer, natuurbeheer) naar een indeling per Leefgebied (open grasland, open akker, droge dooradering, natte dooradering).

Opmerkingen

De afstemming met de aangrenzende Provincies wat betreft de grensoverschrijdende gebieden qua doelstelling, beleid, maatregelen etc. wordt niet beschreven. Het is van belang dat de afspraken die zijn gemaakt worden teruggekoppeld met de collectieven en/of worden verwoord in het natuurbeheerplan.

Hoofdstuk 4.3 Beleidsdoelen en criteria agrarisch natuur- en landschapsbeheer Dit hoofdstuk beschrijft criteria waar de leefgebieden met betrekking tot de begrenzing aan moeten voldoen. Eventuele aanvullende beschreven ecologische criteria (richtlijnen voor beheermaatregelen) zijn streefdoelen en geen harde criteria waaraan een gebiedsaanvraag getoetst wordt. Geadviseerd wordt om niet af te wijken van de landelijke lijn (IPO-format). De richtlijnen zijn nu gedetailleerd beschreven. Ze geven een streefdoel aan, echter omdat ze zo gedetailleerd beschreven staan in dit hoofdstuk wordt het daardoor de collectieven onmogelijk gemaakt om maatwerkpakketten samen te stellen.

Voorbeelden zijn; Leefgebied open grasland - bij plasdras worden alleen beheervarianten toegepast met langdurige vernatting (tot half juli) en Leefgebied open akker - een beheerde rand is minimaal 9 meter breed.

Uniforme instapcriteria

op welke manier veldleeuweriken in vergraste gebieden beschermd zouden kunnen worden

FAB randen en bloemrijke randen: in het advies "Waarheen met akkervogels in Groningen" (2014) wordt aangegeven dat de betekenis van FAB randen voor akkervogels nog onduidelijk is. Wij zien vanuit akkervogelbeheer momenteel geen aanleiding om een integratie met FAB randen te maken.

Kansen benutten buiten Leefgebieden: de grootste actuele waarden van akkervogels en Droge dooradering wordt momenteel binnen de begrenzing van de Leefgebieden gevonden. Het zal in 2016 al veel inzet van alle partijen kosten om het beheer binnen de leefgebieden goed te organiseren. Mochten nieuwe inzichten informatie opleveren dat ook buiten de leefgebieden zich kansen voordoen, dan zal in een volgende versie van het natuurbeheerplan hierop ingegaan kunnen worden.

4.4 Water Ons voornemen is om in 2017 de waterdoelen op te nemen. Van belang is dat er dan afstemming heeft plaatsgevonden tussen collectieven, waterschappen en provincie over de concrete uitwerking van waterdoelen.

Kaart: wij houden vast aan de begrenzing, zoals deze nu op de kaart is vastgelegd. Uiteraard kan met goede argumentatie altijd maatwerk worden toegepast als deze ook een ecologische meerwaarde biedt. Zoals ook blijkt uit enkele andere inspraakreacties waar wij enkele percelen toegevoegd hebben aan het leefgebied open akker

Reservaatsgebieden; Dit zullen wij corrigeren: samenwerking tussen reservaatsbeheerders en omringende agrarische weidevogelbeheerders vinden wij erg belangrijk.

In plaats van de beschreven instapcriteria voor weidevogelgrasland (min. 10 Grutto/100 ha of 50 Grutto, Tureluur, Slobeend) wordt geadviseerd om de instapcriteria zoals omschreven in het Olterterp-advies en de Weidevogelnota Fryslân over te nemen (min. 10 Grutto/100 ha en/of minimaal 50bp steltlopers/100 ha en/of minimaal 30 kritische soorten).

Tevens wordt geadviseerd om voor weidevogelgrasland met riet en opgaande begroeiing geen apart criterium te formuleren, omdat dergelijke gebieden niet worden onderscheiden op de Natuurtypenkaart. Een onderverdeling van soorten van het Leefgebied open grasland op basis van een 'beslotener landschap', is daarmee overbodig (zie blz. 22).

Er wordt geadviseerd om voor het beheertype open akkerland (zowel broedende akkervogels als overwinterende akkervogels) ook de algemene soorten mee te laten tellen i.p.v. alleen 20 paren van de veldleeuwerik, kneu of gele kwikstaart per 100 ha.

Leefgebied open grasland - leefgebied open akker - integrale aanpak In deze beschrijvingen, vinden we onvoldoende het vraagstuk van de ecologische val voor de veldleeuwerik terug. Juist die val vraagt aandacht van om het aantal Veldleeuweriken in bepaalde delen van b.v. het Oldambt niet verder terug te laten lopen. Een integrale aanpak in relatie met leefgebied Open Akker is hier van groot belang mede gelet op dat de provincie inzet op 'broedende akkervogels'.

Leefgebied open akker - droge - en natte dooradering - integrale aanpak In het NBP wordt niet gesproken over de ontwikkeling van de functionele agrobiodiversiteit (fab-randen) en de bloemrijke randen. De genoemde bedreigde akkervogels en ook de genoemde vogels van de droge dooradering kunnen groot voordeel van een dergelijke aanpak hebben. En niet te vergeten de op termijn de beoogde doelen voor de natte dooradering (zoals b.v de groene glazenmaker).

Leefgebied droge dooradering

In bepaalde situaties kan het in de komende periode voorkomen dat aanpassing van deze beschrijving nodig is om kansen te benutten. Op welke wijze kunnen deze zich voorkomende kansen buiten de huidige begrenzingen dan benut worden?

Hoofdstuk 4.4. Beleidsdoelen en criteria water

De provincie heeft nog geen beleidsdoelen water geformuleerd, maar door collectieven dienen al wel contracten met deelnemers afgesloten te

worden in 2016. Zijn de 'later bepaalde doelen' van invloed zijn op de in 2016 afgesloten contracten en uitgangspunten voor 6 jaren? Geadviseerd wordt om de waterdoelen die door de waterschappen worden ontwikkeld een zeer vroeg stadium af te stemmen met de collectieven.

Kaart - Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen 2016

Geadviseerd wordt om de strakke begrenzing van de kerngebieden te vervangen door ruimere contouren, zoals bijvoorbeeld is weergegeven op de kansenkaart van de collectieven. Alleen op die manier wordt het collectief in staat gesteld gebiedsverantwoordelijkheid, draagvlak en kwaliteit vorm te geven. Op grond van de gebiedsaanvraag kan de prijs/kwaliteit worden beoordeeld.

Het is belangrijk om in de tekst op te nemen dat grenzen op de kaart jaarlijks kunnen worden aangepast, mits de aanvraag tot aanpassing van de kaart ecologisch is onderbouwd.

De strakke perceel begrenzing houdt geen rekening met bouwplannen. De mogelijkheden van het uitvoeren van maatregelen voor akkervogels (bv uitstellen maaien t.b.v. de veldleeuwerik) wordt daardoor op de desbetreffende percelen onmogelijk gemaakt.

Er is sprake van een duidelijke win-win bij watermaatregelen in weidevogelgebieden. Dit zijn veelal de gebieden met hogere waterpeilen. Er ontstaat bij de huidige kaart een situatie waarbij (voor weidevogels en water) bijzonder kansrijke gebieden niet als natte dooradering zijn begrensd. Ons voorstel is alle weidevogelgebieden ook als natte dooradering te begrenzen.

Op de beheertypekaart zijn de te ontwikkelen reservaatgebieden blanco. Dit gaat om gronden die wel zijn begrensd binnen het Natuurnetwerk Nederland maar (nog) niet / niet volledig zijn verworven, ingericht en in beheer bij een particulier natuurbeheerder of terrein beherende organisatie. Vaak liggen op deze gronden hoge potenties voor agrarisch natuurbeheer. Het advies is om deze percelen mee te nemen in de begrenzingen voor weidevogelbeheer, droge en natte dooradering zodanig dat logische en samenhangende begrenzingen ontstaan.

13 Zienswijze 13

Geschokt nam ik kennis van uw besluit, genomen op 6 januari van dit jaar. Onderdeel van uw besluit is een groot gedeelte van de omgeving

Reactie

Wij houden vast aan het principe dat de meest vergraste gebieden buiten het Leefgebied Akkervogels gehouden worden. Inspreker bepleit

van het akkerbouwgebied rond Oudeschans-Blijham-Bellingwolde niet (meer) te begrenzen als 'Open Akkerland'. Als gevolg van uw besluit is het binnen dit gebied niet meer mogelijk om maatregelen te nemen ten gunste van akkervogels. In het vervolg van mij reactie zal ik aangeven waarom ik het oneens ben met uw besluit.

Bedrijfsfilosofie

Het agrarisch natuurbeheer is één van de pijlers onder ons akkerbouwbedrijf. Het beheer valt binnen onze filosofie van een extensief en duurzame bedrijfsvoering. In de afgelopen jaren is door de provincie veel geïnvesteerd in het agrarisch natuurbeheer op ons bedrijf. Zeer recent nog is RWE-Essent op ons bedrijf gestart met het mogelijk maken van natuurcompensatiemaatregelen, daartoe geadviseerd door de Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief. Laatsgenoemde is niet door iedereen geliefd en begrepen, maar wel dege ter zake kundig. Met uw besluit valt voor ons bedrijf een mogelijkheid weg tot het voeren van een extensieve en duurzame bedrijfsvoering.

Ecologisch

Wat mij als roofvogelliefhebber vooral stoort is dat het in een van de kerngebieden van de Grauwe Kiekendief, wat de omgeving Oudeschans-Bellingwolde-Blijham toch is, niet meer mogelijk is om akkerlanden en andere fourageergelegenheden aan te bieden. Naast bewezen nut voor fouragerende

grauwe kiekendieven in het broedseizoen en vlak daarna (zie daarvoor de publicaties van van de Werkgroep Grauwe Kiekendief) hebben de randen en natuurvlakken op ons bedrijf een grote functie als fourageergebied voor Bruine kiekendieven en leidde het in 2012 zelfs tot een broedgeval. In de winter wordt ons bedrijf veelvuldig bezocht door overwinterende blauwe kiekendieven. Vooral vrouwtjes, maar ook mannetjes. Daarnaast in trek bij overwinterende buizerds. Mijns inziens heeft Nederland en de provincie Groningen een internationale verplichting om overwinterraars gastvrijheid te bieden. In uw Ontwerp Natuurbeheerplan geeft u zelf ook aan deze verplichting te voelen. Dat valt slecht te rijmen met uw keuze om het gebied niet te begrenzen als 'Open Akkerland'

In de onderbouwing van uw besluit geeft uw aan dat alleen in die gebieden in het Oldambt akkervogelbeheer mogelijk is als deze niet gedomineerd wordt door melkveehouderij. Om daarmee een ecologische val te

opname in het Leefgebied vanwege jarenlange enthousiaste deelname aan akkervogelbeheer. Het betreft hier (anders dan bij nr. 6 en 8) een geïsoleerd akkerbedrijf dat omringd wordt door grote grasbedrijven. Opnemen van dit bedrijf zou leiden tot versnippering van het Leefgebied, terwijl één van de uitgangspunten is om tot grotere gebieden met een hoog aandeel akkervogelbeheer te komen. Hier zal de situatie blijven dat het een akkervogeleilandje is in een omgeving van melkveebedrijven. Daarmee is hier geen vooruitzicht op het behalen van akkervogelbeheer van robuuste omvang (zie instapeis Leefgebied akkervogel blz 20: minimale omvang 250 ha) Daarmee kunnen we het verzoek tot opnemen in het Leefgebied Open Akker niet honoreren

voorkomen. Ik bestrijd dat ons gebied gedomineerd wordt door melkveehouderij: ondanks een toestroom van dergelijke bedrijven de laatste jaren kent een vrij groot gedeelte van het cluster nog akkerbouw. Recent is ook te merken dat bedrijven die van de hand gaan, weer verkocht worden aan akkerbouwers. Er is dus goede hoop en een goede kans dat er niet meer vergrassing in het gebied op zal treden.

Extra verbaast ben ik dat andere -zwaar- gemengde gebieden in de provincie Groningen, zoals het gebied rond Garmerwolde-Thesinge, toch wel begrenst blijken te zijn als 'open akkerland'. Is daar geen sprake van een ecologische val?

Landschappelijk

Het bovengenoemde gebied heeft in uw besluit de begrenzing 'droge dooradering' gekregen. Binnen dit agrarische natuurtype blijkt het mogelijk om bomen, struwelen en ruigtes aan te leggen. Met ruigtes heb ik geen problemen, maar ik vind het onbegrijpelijk dat in een grootschalig open gebied als het gebied rond Oudeschans, Bellingwolde en Blijham de deur open gezet wordt voor nog meer verdichting door gebiedsvreemde elementen als struwelen en bomen. Met alle gevolgen voor ecologie en landschap (toerisme) van dien. Dit past niet in een dergelijk gebied.

Reactie op besluit

Ik hoop in het voorgaande voldoende onderbouwd te hebben, waarom uw besluit om het gebied rond Oudeschans-Bellingwolde-Blijham niet te begrenzen als 'Open Akkerland' onverstandig is. Ik ga er dan ook van uit dat u op uw besluit terug zult komen en deze omgeving toch zult begrenzen als 'Open Akkerland'.

Epiloog: voorstel

Ook ik betreur het dat in Groningen steeds meer goede landbouwgrond omgezet wordt in grasland. Landschappelijk, ecologisch en uiteindelijk ook toeristisch is dit een ramp van grote orde. Mede om die reden heb ik recent de 'Graanrepubliek' opgericht. Naast consumenten kennis laten maken met de veelzijdigheid van (oude) granen, stelt de Graanrepubliek zich tot doel om (oude) granen weer terug te brengen in het landschap. Dat alles onder het motto 'Terug naar de Korrel!'. Een gedeelte van de opbrengst van de verkochte granen gaat naar het aanleggen van natuurvriendelijke akkers ten bate van Blauwe Kiekendieven. Ik zou met u

willen kijken hoe we de vergrassing en daarmee de ecologische en landschappelijke teloorgang te niet kunnen doen. In ieder geval zullen wij in onze directe omgeving trachten om samen met melkveehouders een akkervogelvriendelijk gebied te creëren. Dat is bijvoorbeeld mogelijk door andere veevoergewassen als Veldbonen, luzerne en granen te telen. In die zin is het op stal blijven van het vee juist een kans voor akkervogels.

14 **Zienswijze 14**

Afgelopen weken heeft Agroservice Tunter kennis genomen van het concept Ontwerp Natuurbeheerplan 2016. Agroservice Tunter is een familiebedrijf gevestigd in Westerlee met een akkerbouw- en melkgeitenhouderij tak en heeft een biologische bedrijfsvoering. Wij zijn erg actief met akkervogelbescherming op onze eigen percelen. Afgelopen jaren zijn er op onze percelen dan ook diverse succesvolle legfels geweest van onder andere patrijs, veldleeuwerik, geelgors en kievit. Deze waarnemingen zijn onder andere gedaan door vogelaar Rinck Zevenberg. Wij vragen uw aandacht voor onderstaande zienswijze met betrekking tot het plan.

Zienswijze natuurbeheerplan.

In het natuurbeheerplan wordt onder hoofdstuk 4.1 (de integrale gebiedsbeschrijving van Wierdenland, Waddenkust en Oldambt) het volgende omschreven. "In het Oldambt is akkervogelbeheer mogelijk in gebieden die niet gedomineerd worden door melkveehouderij." Waarschijnlijk wordt hier bedoeld op de ecologische val zoals omschreven in vele onderzoeken van o.a. de werkgroep grauwe kiekendief (WGK). Het is een misvatting dat als akkervogelbeheer niet meer toegepast wordt in de nabijheid van de graslanden dat de "ecologische val" getackeld is. Wat in de vele onderzoeken, waaronder die van de (WGK), ook omschreven staat is dat graslanden überhaupt een grote aantrekkingskracht hebben op met name de veldleeuwerik. Dit komt omdat jaarrond hier een ideale gewashoogte beschikbaar is. Dat betekent dat met dit natuurbeheerplan geen opening geboden wordt voor "akkervogel" maatregelen juist op de graspercelen. Denk hierbij aan de vogelakker en uitgesteld maaien van graslanden tijdens 2° snede. De ANOG is hier al volop mee aan het testen. Ik citeer hier een stuk tekst van de aanbeve-

Reactie

Wij houden vast aan het uitgangspunt van de Visie ANLB 2016, om de meest vergraste gebieden van het Oldambt buiten het Leefgebied Open Akker te houden. Inspreker bepleit ruimte te geven aan experimenten om het grasbeheer vriendelijker te maken voor veldleeuweriken. Wij ondersteunen dergelijke experimenten, maar deze moeten gezocht worden binnen de begrenzing van het Leefgebied Open Akker (willen zij gebruik maken van subsidiemogelijkheden van ANLB 2016). De begrenzing voor het leefgebied droge dooradering zullen wij niet wijzigen.

lingen uit het onderzoek van de WGK , broedende veldleeuweriken en natuurbeheer In agrarisch gebied 2011 en 2012:

"in de wetenschap dat een groot gedeelte van de veldleeuwerikpopulatie is aangewezen op graslanden als broedhabitat is echter ook de inbreng van maatregelen op grasland van groot belang. In acht genomen dat buiten het Oldambt het aandeel grasland in agrarische gebieden overwegend hoger zal zijn, mag duidelijk zijn dat hier de urgentie voor het inbrengen van dergelijke maatregelen nog hoger is. Een goede mogelijkheid is het inbrengen van grasbraak: percelen of delen van percelen met een extensief beheer, die broedende Veldleeuweriken de tijd biedt om hun jongen groot te brengen. Een vergelijkbaar maatschema als dat van luzerne zou hierbij volstaan. Een andere optie is het met 10 tot 20 dagen uitstellen van de tweede of derde snede op intensief grasland, in combinatie met het weglaten van de mestgift voor deze snede. Zo kunnen Veldleeuweriken een legsel in grasland voltooien op het moment dat wintertarwe ongeschikt wordt, terwijl de boerde belangrijkste eerste snede niet misloopt. Naar verwachting zijn dergelijke nieuwe vormen van agrarisch natuurbeheer, die begeleid worden met uitvoerig onderzoek en toegespitst zijn op de specifieke eisen van een soort, noodzakelijk om het tij voor de Veldleeuwerik en andere boerenlandvogels te keren."

Door de gebieden met overwegend grasland bij voorbaat uit te sluiten, worden initiatieven om hier vormen van akkervogelbeheer toe te passen in de kiem gesmoord terwijl hier enorme mogelijkheden liggen. Verder wordt in hoofdstuk 4.3 een algemene beschrijving van leefgebied droge dooradering gegeven. Hierin wordt per gebied omschreven welke landschapselementen van toepassing zullen zijn. Deze omschrijving is volgens ons veel te gedetailleerd. Het zou maatwerk voor het collectief moeten worden om de juiste elementen op de juiste plaatsen bij de juiste boeren in te passen, daarbij wel rekeninghoudend met hoog of laag opgaande elementen. Het argument dat bepaalde elementen niet thuis horen in sommige cultuur historische landschappen, zoals heggen en hagen in het Oldambt of Veenkoloniën, is te betwisten. Voor de ruilverkavelingen in de jaren 70 was droge dooradering vanzelf geregeld. Karrenpaden, kleine percelen met bijbehorende slootjes, randen en rasters. Waar toen percelen van 0.5 - 2 ha normaal waren zijn ze pas na de ruilverkaveling vergroot naar 5 tot soms 50 ha aaneengesloten. Daarbij was

de ontsluiting ook eenvoudig goed geregeld. Als er met heggen, hagen en struwelen in open akkergebied jaarrond schuil- en broedplekken worden geboden heeft dat meerwaarde t.o.v volledig open, grootschalig akkerbouwgebied. Toepassing in de grasgebieden voorziet in broedplekken en de broodnodige dekking tegen predatie en uitmaaien tijdens het groeiseizoen. Wij pleiten voor heel provincie breed droge dooradering, met eventueel een uitsluiting van hoogopgaande begroeiing in de open akker gebieden.

Zienswijze beheertypenkaart.

Met het oog op de ambities voor ons bedrijf pleiten wij voor een vergroting van het akkervogelkerngebied ten zuiden van Westerlee. Afbeelding 1 is een knipstuk uit de beheertypenkaart. Wat binnen de cirkels ligt toevoegen aan het akkervogelkerngebied en tussen de strepen minimaal toevoegen aan de droge dooradering. Nog beter zou zijn om het provincie breed te maken.

Samenvatting zienswijze:

-akkervogelkerngebieden In het geheel minder uitsluiting van grasrijke gebieden om initiatieven voor akkervogelbeheer op grasland (veldleeuw-erik) niet in de kiem te smoren, -verwijderen gedetailleerde omschrijving landschapselementen leefgebied droge dooradering. Hoofdstuk 4.3 (biz 25)

-aanpassing beheertypenkaart ten zuiden van Westerlee en Winschoten, (zie afbeelding 1).

15 Zienswijze 15

Op 9 februari jl. was er een ambtelijk gesprek tussen provincie Groningen en de drie gebiedscollectieven in Groningen. In constructieve sfeer is daar een aantal aandachtspunten ten aanzien van de tekst van het Natuurbeheerplan en de kaartbeelden besproken. Afgesproken is dat via de koepel BoerenNatuur een zienswijze voor de hele provincie zal worden ingediend.

Ten aanzien van de begrenzing van de weidevogelgebieden van de toekomst ziet collectief West Groningen zich desalniettemin genoodzaakt deze inspraakreactie te sturen. Meermaals heeft het collectief ambtelijk en bestuurlijk aangegeven dat zij de verantwoordelijkheid wil nemen om het beheer binnen ruime contouren op de juiste plek bij de weidevogels

Reactie

De inspreker beargumenteert waarom de grenzen van het Leefgebied Open Weide ruimer zouden moeten worden. Deze discussie hebben wij rond de Visie ANLB 2016 (vastgesteld in PS november 2014) uitgebreid gevoerd. Deze discussie willen we niet herhalen; daarom houden we vast aan de grenzen zoals die nu voor het Leefgebied Open Weide op de kaart staan.

Als tegemoetkoming voor het niet doorgaan van 10% eigen beleidsruimte voor collectieven (waarvan in een eerder stadium mogelijk sprake van was), hebben wij op enkele plekken de grenzen van het Leefgebied Weide verruimd.

Verder hebben we de begrenzing op grond van actueel voorkomen van

te leggen. Dit heeft zij ook verbeeld in haar kansenkaart die u in de zomer van 2014 heeft ontvangen.

Het kaartbeeld van het huidige concept van de beheertypenkaart komt onvoldoende tegemoet aan dit beeld. Dit is in strijd met de Europese, landelijke en IPO afspraken waarbinnen gebiedsverantwoordelijkheid van het collectief centraal staat. Bovendien vinden wij dat onvoldoende recht wordt gedaan aan de bereikte resultaten in het kader van Meer doen in minder gebieden. Er is een sterke verbetering in het beheer bereikt en de monitoring van veel beheerde gebieden wijst uit dat de populatie stabiliseert of zelfs licht groeit. Deze gegevens zien wij onvoldoende vertaald in de voorliggende concept beheertypenkaart. In die gebieden waar het niet is gelukt om voldoende resultaat te scoren neemt het collectief zelf de verantwoordelijkheid om te stoppen met het beheer. Dit zal het geval zijn op ruim 30% van het huidige areaal weidevogelbeheer.

De begrenzing zoals die nu op de kaart staat is puur op ecologische basis, met de Grutto als doelsoort, wel min of meer te begrijpen. Voor het bedienen van het volledige weidevogelspectrum en voor behoud van draagvlak is de aanpak ongeschikt. Dit wordt versterkt door het feit dat de eerdere afspraak dat een deel van het beheer (bv. 10 of 20%) buiten de strakke begrenzing zou mogen landen niet langer blijkt te gelden.

Bovendien zal een aanzienlijk deel van de weidevogelgebieden die nu op de beheertypenkaart staan in de nabije toekomst worden doorsneden door de 380 kV leiding van TenneT. Het verlies van honderden ha weidevogelareaal zal op een flexibele manier binnen ruime gebieden met potentie gecompenseerd moeten worden. Uitgangspunt van het nieuwe beleidsplan is toch dat het Collectief zelf de mogelijkheden krijgt om binnen de begrenzing te kunnen schuiven als plannen zoals van TenneT of andere zich voordoen. Iedereen is het er over eens dat een goede samenwerking tussen natuurgebieden en landbouwgebieden essentieel is voor een duurzaam behoud van onze weidevogelpopulaties. Op het huidige concept van de beheertypenkaart zien wij daarvoor onvoldoende concrete mogelijkheden. Er is te weinig sprake van een serieuze win-win tussen natuur- en agrarisch gebied. In Groningen is het areaal reservaat met een weidevogeldoelstelling de laatste jaren sterk afgenomen, dit stemt niet overeen met de beleidsdoelen van Meer doen in minder gebieden. Wij pleiten daarom ook voor ontwikkelgebieden voor de weide-

weidevogels gedaan. De actuele weidevogelvoorkomens zal in compensatiediscussies ook de kern van de discussie moeten zijn.

Aandacht voor Kievit en Scholekster: inspreker bepleet meer aandacht voor de minder kritische weidevogels Kievit en Scholekster. Wij erkennen dat de achteruitgang van deze soorten ook problematisch is. Deze achteruitgang speelt op landelijke schaal; de oplossing moet wellicht in breder verband dan alleen agrarisch natuurbeheer worden gezocht.

Wat betreft de samenhang tussen reservaten (SNL-N) en collectief weidevogelbeheer. Inspreker stelt dat de afstemming tussen reservataatsbeheer en agrarisch beheer gehinderd wordt doordat de reservaten niet binnen de grenzen van het Leefgebied zijn opgenomen. Dit zullen wij corrigeren: samenwerking tussen reservataatsbeheerders en omringende agrarische weidevogelbeheerders vinden wij erg belangrijk.

Inspreker stelt verder dat het aandeel weidevogelbeheer in reservaten fors zou zijn afgenomen. Analyse van de vorige en huidige beheertypenkaart laat volgens ons deze ontwikkeling niet zien. Grofweg gesproken blijft het percentage weidevogelbeheer constant. Wel is in een aantal concrete reservaten het doel veranderd. Deze verandering is echter geen oorzaak van verdwijnen van weidevogels, maar een gevolg. In gebieden waar weidevogels verdwenen zijn (zowel binnen een reservaat als in de agrarische omgeving), dan kunnen doelen veranderd zijn (bijvoorbeeld: Onnerpolder, Noordoever Leekstermeer). Op veel van deze plekken is aantrekkelijker andere natuur in de plaats gekomen (bijvoorbeeld witvleugelsterns, steltkluten).

vogels in en rondom De Kale Weg, 't Kret, een deel van de Pasop (aansluitend aan Matsloot), Driepolders, de Oeverpolders bij het Zuidlaardermeer, Onner- en Oostpolder en behoud van een 100% weidevogel-doelstelling van Westerhornerpolder, Grootegastermolenpolder, Matsloot, Medenertilsterpolder, en Reitdiep.

Bijgevoegd vindt u de kaartbeelden van de minimale begrenzing zoals wij die nodig hebben om ons werk te kunnen doen ten behoeve van het totale spectrum van weidevogels. In onze visie is deze ruimte nodig om draagvlak te behouden en serieus invulling te geven aan het beleid van robuuste weidevogelgebieden. Aanvullend op de huidige begrenzing zouden we graag de volgende gebieden en delen van gebieden toegevoegd willen hebben:

Middag Humsterland West

- Zone tussen Reitdiep en Aduarderdiep
- Winsum Noord - Baflo - Rasquert - Stitswerd e.o.
- Aduard - Den Horn Essen - Haren - de Biks
- Oostwold - Driepolders

Tevens achten wij het voor het weidevogelbeheer van groot belang dat de huidige blanco delen op de beheertypenkaart in de reservaatgebieden Reitdiep, Onnerpolder, Oostpolder, Kaleweg, 't Kret, Matsloot, Pasop en Driepolders zowel mogelijkheden voor agrarisch weidevogelbeheer als voor het doeltype Vochtig Weidevogelgrasland te bieden. En verder pleiten wij er voor, dat vanwege een mogelijke win-win situatie waterbeheer-weidevogelbeheer, de natte dooradering van toepassing te laten zijn op alle open graslandgebieden waar potentieel weidevogelbeheer kan plaatsvinden.

Om de taak waarvoor wij staan op het gebied van weidevogelbeheer op een acceptabele, verantwoordelijke manier te kunnen oppakken rekenen wij op u. Alleen met een gedeelde ambitie -behoud van robuuste gebieden en vitale populaties- kunnen wij samen de klus klaren.

16 Zienswijze 16

Het lezen van het Ontwerp Natuurbeheerplan 2016 geeft ons aanleiding tot het plaatsen van de volgende opmerkingen bij de leefgebieden natte en droge dooradering:

Wij missen een heldere vertaling van de omschreven ambities voor het

Reactie

Begrenzing van Leefgebieden Droge- en Natte dooradering te ruim; antwoord : het natuurbeheerplan 2016 luidt een nieuwe rolverdeling in tussen de provincie en de agrarische collectieven. Voor wat betreft de uitwerking van de leefgebieden Droge- en Natte dooradering zijn drie

landschap per deelgebied (in hfdst 4.1) naar de beleidsdoelen en criteria en de uitwerking hiervan in de toepassing van de beheertypen. Eigenaren moeten helderheid hebben welke beheertypen toegepast kunnen worden op hun grondgebied. En welke uitgesloten worden. Een vertaling van het soortenbeheer naar beheertypen per landschap in een helder overzicht kan daarbij helpen. Op de kaart zijn de leefgebieden droge dooradering en natte dooradering zeer ruim ingetekend. De richtlijnen waarop de gebiedsoffertes getoetst worden zijn niet concreet gemaakt (droge dooradering bijv. een gebied van voldoende omvang en aanwezigheid van voldoende doelsoorten). Het benoemen van een minimale omvang en aantal soorten zou de richtlijn al versterken. Het gaat om het bereiken van een samenhangend netwerk van zowel lijnvormige of puntvormige landschapselementen passend in het gebied en waarde doelsoorten gebruik van maken voor voedsel, migratie, dekking en als broedplek. De zorg is dat de beschikbare middelen te versnipperd ingezet worden waardoor de resultaten achter zullen blijven. In het Natuurbeheerplan staan de kamsalamander, Noordse woelmuis en boomkikker als doelsoort benoemd. Voor zover ons bekend komen deze niet (meer) voor in de provincie Groningen. Drijvende waterweegbree en bijna alle soorten vleermuizen vallen onder de habitatrichtlijnsoorten en zouden toegevoegd kunnen worden, maar worden nu niet genoemd. Voor het houtsingelgebied in het Zuidelijk Westerkwartier delen wij de bedenkingen opgesteld door de Stichting Milieubeheer ZWK. We constateren dat in de nu voorliggende tekst nog diverse foutjes en onvolledigheden voorkomen, deels voortkomend uit het landelijk format dat is toegepast. Graag aandacht hiervoor in de definitieve Natuurbeheerplan.

17 **Zienswijze 17**

Zoals telefonisch afgesproken even een kaartje met de percelen waarover mijn mondeling bezwaar gaat. Het betreft in eerste instantie de percelen 1 en 2. Op deze percelen ligt al een aantal jaren een botanisch pakket. Mogelijk dat in de toekomst voor hetzelfde pakket in aanmerking komt. Dit perceel is daar nu echter nog niet voor ingericht. De botanische doelstellingen voor dit perceel (3) worden nu voor 90% van de oppervlakte al ruimschoots behaald.

factoren direct van belang: de omgrenzing op de beheertypenkaart, het beschikbare budget en de gebiedsaanvraag die de collectieven opstellen. Daarnaast ligt er veel documentatie wat betreft het beheer van het Landschap; bijvoorbeeld: de Visie Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer na 2016 (PS Groningen, 2014). Wij zijn van mening dat op basis van deze bronnen, de collectieven in staat zullen zijn om een degelijk voorstel voor beheer van het landschap op te stellen in hun gebiedsaanvragen. Over de concept gebiedsaanvragen zullen wij aan kennisorganisaties advies vragen wat betreft de onderdelen Weidevogels, Akkervogels en Landschap.

Ontbreken van diverse diersoorten die genoemd staan in soortenlijstjes in het NBP (Kamsalamander, Noordse woelmuis, Boomkikker): antwoord: gezien de voorkomens van populaties vlak over de provinciegrens, willen we niet uitsluiten dat ze ook in Groningen voorkomen of dat ze in de toekomst zullen verschijnen.

Reactie

Uw percelen zijn begrensd als onderdeel van Natuur Netwerk Nederland (NNN). Vanwege de verwevenheid binnen en buiten het NNN zullen we de aanduiding leefgebied Droge- en Natte dooradering laten doorlopen over de NNN.

Vanaf 2016 zal gewerkt worden met een nieuwe aanpak voor het agrarisch natuurbeheer middels een collectieve aanpak. Als uw percelen binnen een van de leefgebieden vallen kunt u zich wenden tot het collec-

tief. Subsidiering is alleen nog mogelijk via het collectief. Zij maken een gebiedsaanvraag voor het agrarisch natuurbeheer en beoordelen of uw percelen passen binnen de doelstelling van het collectief.

18 **Zienswijze 18**

Hierbij maak ik bezwaar tegen de voorgestelde natuurdoeltypen ten zuiden van het Schildmeer, en dan met name westelijk van de Haansvaart. Volgens de uitwerking van de natuurinrichting van Herinrichting Midden Groningen is dit gebied bestemd om een optimaal ingericht en optimaal beheerd ganzenfoeragegebied te zijn. Het voorgestelde natuurdoeltype maakt dit onmogelijk en is daarmee ook in strijd met de geest van het nog steeds geldende Wildconvenant, o.a. mede ondertekend door de Prov. en door SBB. Het westelijk deel van de Haansplassen is geen alternatief omdat noch de peilen, noch de rust, noch het beoogde beheer optimaal zullen (kunnen) zijn. Bovendien grenst dit deel rechtsreeks aan blijvend landbouwgebied en aan de recreatiezone Steendam, wat zal leiden tot wederzijdse overlast en beperkingen. Feitelijk zij alle natuurdoeltypen in de Haansplassen van plek en van aard veranderd zonder dat hiervoor een planwijzigingsprocedure is doorlopen.

Reactie

Bij de evaluatie door GS van het weidevogelbeheer in Groningen is vastgesteld, dat het gebied van de Haansplassen laag scoort mbt de weidevogel populatie en de kritische soorten. Dit heeft ertoe geleid, dat de weidevogel doelstelling voor dit gebied is verlaten en aangesloten is bij de natuurdoeltypen van het aangrenzende Dannemeergebied. Vervolgens is door de Landinrichtingscommissie Midden Groningen en het waterschap gekeken naar de mogelijkheden om te komen tot een betere peilhandhaving in het gebied (thans veel wegzijging en vochttekort in de zomer). In de inrichtingsschets Haansplassen en de projectnota van het waterschap wordt voorgesteld te komen tot verhoging van het peil in combinatie met andere waterhuishoudkundige maatregelen. Het westelijk deel van het gebied is laag gelegen, het oostelijk deel van de Haansplassen daarentegen is hoger gelegen en biedt daardoor betere mogelijkheden – bij peilverhoging – voor ganzenfourageergebied. In het ontwerp-Natuurbeheersplan is dit geëffectueerd. Het Wildconvenant Midden Groningen ziet op afspraken over de wintergasten en staat genoemde aanpassing van de locatie van het foerageergebied niet in de weg. Ook de afspraken over foerageergebieden in het Gebiedsperspectief Midden Groningen blijven overeind staan. Een wijziging van het landinrichtingsplan Midden-Groningen – zoals naar voren gebracht door inspreker – is niet nodig, omdat de aanpassingen vallen binnen de (beleidsmatige en juridische) kaders van het landinrichtingsplan en van de planuitwerking Midden-Groningen, zoals ook geconcludeerd is door de Landinrichtingscommissie Midden Groningen in haar openbare vergadering van 29 januari jl.

19 Zienswijze 19

Afgelopen jaar hebben wij geconstateerd dat het terrein van één van onze leden niet op de beheertypenkaart van de provincie Groningen staat. Via deze e-mail willen wij gebruik maken van de zienswijze periode om het perceel alsnog op de beheertypenkaart te krijgen. Bijgaande vindt u een zip-bestand van het GIS bestand met de juiste beheertypen. Zou u ervoor kunnen zorgen dat deze percelen alsnog op de beheertypenkaart komen te staan?

Reactie

De betreffende gronden maken geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Subsidies voor het natuurbeheer zijn alleen van toepassing op gebieden die deel uitmaken van het NNN of overig bos- en natuurgebied buiten het NNN. Voor deze laatste categorie zijn de natuurbeheersubsidies alleen beschikbaar als er een bestaande subsidierelatie is. Voor zover wij hebben kunnen nagaan is dat in deze situatie niet het geval. Uw verzoek om de percelen van één van uw leden op te nemen op de beheertypenkaart kunnen wij daarom niet honoreren.

Ambtelijke aanpassing

Als gevolg van de herinrichting Haren zijn een aantal percelen, die eigendom waren van Natuurmonumenten, als landbouwgrond toebedeeld aan een landbouwer. Daarmee veranderd ook de status van deze percelen op de natuurkaart van onze Provinciale omgevingsverordening. De status "overig bos- en natuurgebied" vervalt hiermee. Dat betekent ook dat deze percelen niet meer in aanmerking kunnen komen voor natuurbeheersubsidie. De betreffende percelen zullen van de beheertypenkaart en de ambitiekaart worden verwijderd.

Doorwerking: beheertypenkaart en ambitiekaart aanpassen.

3. Planaanpassingen

3.1 Aanpassingen kaarten

Naar aanleiding van de inspraakreacties zullen we een aantal wijzigingen doorvoeren op de beheertypenkaart en ambitiekaart die opgenomen zijn als bijlagen van het Natuurbeheerplan Groningen.

Overige ambtelijke/ technische aanpassingen:

De beheertypekaart is aangepast bij het leefgebied open akker. Het gebied ten zuiden van de Eemshaven is verkleind, omdat deze begrenzing samenviel met de ruimtelijke bestemming voor industrie, windmolens en glastuinbouw.

3.2 Aanpassingen tekst NBP

Naar aanleiding van de inspraakreacties zullen we een aantal wijzigingen doorvoeren in de tekst, daarnaast zullen we nog een beperkt aantal technische aanpassingen doorvoeren.

Bijlage I - Overzicht inspreker

Inspreker 1	K. Veentjer
Inspreker 2	Mts. Naaijer
Inspreker 3	ir. A. Lodder - Volkerts, Staatsbosbeheer
Inspreker 4	H.H. Mulder
Inspreker 5	G. Smits, Natuurmonumenten
Inspreker 6	H.E. Kremer & A.M. Kremer-Perdok
Inspreker 7	J. Wilts-Lavrijsen, Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen
Inspreker 8	D.A. Doornbos Landbouw Bedrijf
Inspreker 9	T. IJpenberg, Stichting Milieubeheer ZWK
Inspreker 10	K. Buist & J.C.W. Buist-Koudijs, Landgoed Blanckenborch

Inspreker 11	Ir. M.J. Glastra, Stichting Het Groninger Landschap
Inspreker 12	A. Peletier, Agrarisch natuur- en landschapsbeheer
Inspreker 13	G. Noordhoff, Maatschap Noordhoff
Inspreker 14	T. Tuentjer, Agroservice Tuentjer
Inspreker 15	F. Nieuwenhuis, Collectief West Groningen
Inspreker 16	J.E.M. de Milliano, Landschapsbeheer Groningen
Inspreker 17	S. Ykema, Mts. Ykema/Laansma
Inspreker 18	A.N. Klimp
Inspreker 19	Ing. H. Alkema, Coöperatie Bosgroep Noord-Oost Nederland u.a.